גיליון מיוחד לעילוי נשמת מרת אימי ארלט חנה בת פרחה ז"ל
נלב"ע יב כסלו התשע"ט ת.נ.צ.ב.ה

ולזכות הרך הנימול בן חתני הרב נריה וביתי רבקה למשפחת אטון הי"ו
ולכבוד סעודת הילולת רבי אברהם מאוריטש בעל ה'בת עין' זיע"א




גליון 59
ה'תשפ"ד

פרשת
ויצא

## גליון שו"ת

# יגדיל תורה

סימן רפד - רפח

שאלות שנשאלנו והשבנו בס"ד
מימה שחננו ה' בחמלתו יתברך
**אורן נורית**
החונה בעיר האבות באר שבע תובב"א



# תוכן העניינים


**סימן רפד.....ג**

באישה חולנית שלא יכולה לקום ממטתה ורוצה להדליק נרות שבת, אם אפשר טוב להביא לה פנס שתברך במקומה ותדליקנו ויקחו מידה ויניחו במדף לידה, ואם אי אפשר תצווה לאחר להדליק עבורה, ואם מדליק השליח חצי שעה סמוך לשקיעה יברך המדליק בעצמו עבור החולה "על הדלקת הנר" ואם יותר מחצי שעה מהשקיעה צריך לקבל שבת ולברך ואח"כ להדליק, ואם אי אפשר למדליק לקבל שבת יש לסמוך שהמצוה תקבל שבת והשליח ידליק ויברך בעבורה ובלבד שיהיה אחר פלג המנחה.

**סימן רפה.....ח**

אשה שרוצה לקרוא שם על שם חמיה שנפטר בגיל 56 וסבל ממחלת ריאות קשה מאוד, וכן כל כיוצא בזה, מותר ומצוה לקרוא שם בנו כשם אביו, ואם היה אביו מזלו רע כגון שנפטר בגיל צעיר או שסבל יסורים וכיו"ב, יוסיף לו שם נוסף או ישנה במקצת שמו, שבאופן זה הוא כשם חדש ואין לחוש בזה

**סימן רפו.....יב**

נהגו להתענות ביום פטירת אב או אם, ביום הפטירה ולא ביום הקבורה, ומנהג חשוב הוא, אולם אם התענית גורמת לביטול תורה, טוב שיתן צדקה תמורת התענית, וירבה בלימוד תורה ביום זה, ואם אפשר נכון ללמוד בתענית דיבור, וכשחל בשבת לדעת מרן השו"ע נוהגים להתענות ביום ראשון, ויש שנוהגים להקדים התענית ליום חמישי או ליום השישי.

**סימן רפז.....יח**

בברית מילה, נכון מאוד לכבד סנדק שמחזיק את התינוק שיהיה צדיק וירא שמיים, והוא מועיל מאוד להמשיך נפש קדושה לרך הנימול, וכן לכבד את הסנדק שהוא גם יברך על הכוס בשעת המילה וישתה ממנו בעודו מחזיק את התינוק.

**סימן רפח.....כד**

בסעודה שעושה לכבוד המילה רשאי לכוין בה גם לכבוד סעודת הילולת צדיק, כמו כן לעשות בה סיום מסכת ולכוין גם כסעודת סיום מסכת, וכן כל כיוצא בזה, ואין בזה משום אין עושין מצוות חבילות חבילות.


יגדיל תורה

גליון שו"ת

# יגדיל תורה

מפי

הרב אורן נזרית שליט"א


ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב
פרטים בטל:
0506491414
0509013000

עימוד:
שלמה. נ.
0504158840

עיצוב:
א.י.ש. אשדוד
052-7627127



למעוניינים ניתן לקבל גיליון זה וכן את הגליונות:

שיחות חיזוק; אשיחה בחוקיך; אשיחה בחוקיך בהלכה; מהמחבר במייל:toraoren@gmail.com

כמו כן ניתן להשיג ספרי המחבר סדרות הספרים: שיחות חיזוק (ה' כרכים); אשיחה בחוקיך (ה' כרכים);

קול חתן; קול שמחה; ומארז דיסקים 'שיעורי יגדיל תורה' בטל: 0509013000 , 0506491414

# סימן רפד

**(שו"ע אורח חיים סימן רסג')**

**שאלה:**

כיצד יש לנהוג באשה שנמצאת בבית החולים ואינה יכולה לקום ממטתה כלל, ונמצאת עימה נכדתה בפלג המנחה, ואינה יכולה להדליק נרות שבת משמן או שעווה, אלא שהיא צריכה לחזור לביתה ברכב לפני השבת האם היא יכולה להדליק עבורה רק את החשמל לכבוד נר שבת.

**תשובה:**

**אישה חולנית שלא יכולה לקום ממטתה אם אפשר טוב להביא לה פנס שתברך במקומה ותדליקנו ויקחו מידה ויניחו במדף לידה, ואם אי אפשר תצוה לאחר להדליק עבורה, ואם מדליק חצי שעה סמוך לשקיעה יברך המדליק בעצמו עבור החולה "על הדלקת הנר" ואם יותר מחצי שעה מהשקיעה צריך לקבל שבת ולברך ואח"כ להדליק, ואם אי אפשר למדליק לקבל שבת יש לסמוך שהמצוה תקבל שבת והשליח ידליק ויברך בעבורה ובלבד שיהיה אחר פלג המנחה.**

מקור הדין של חובת הדלקת נרות שבת, הוא ממה שאמרו במשנה בשבת (לא, ב) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות וכו' ובהדלקת הנר. ובמתני' שבת (לד, א) ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה, וכו', הדליקו את הנר. והטעם פירש רש"י שם (כה, א) ד"ה חובה, כבוד השבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אורה כעין יממא, וכדאמרינן ביומא (עה, ב). ובתוספות שם כתבו, הדלקת הנר בשבת חובה, פירוש במקום סעודה, שחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג, אבל מהדלקת הנר עצמו לא היה אביי מקשה כלום, שהדבר פשוט שחובה היא, וכדתנן לקמן (לא, ב) על ג' עבירות וכו'. [ועיין בשו"ת אבני שוהם ח"ד סימן יב]. ובגמ' (שבת כה ב) אמרו, ותזנח משלום נפשי, אמר רבי אבהו, זו הדלקת נר בשבת. ופירש רש"י, שבמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל ואוכל באפילה. ע"כ. ובגמ' שבת (לד, א) אמרו, מנא הני מילי, א"ר יהושע בן לוי אמר קרא וידעת כי שלום אהליך ופקדת נוך ולא תחטא. ובמדרש תנחומא (ריש פרשת נח) אמרו על הפסוק וקראת לשבת עונג, זה הדלקת הנר בשבת. ע"ש. **ומבואר מכל זה דעיקר תקנת הדלקת הנר בשבת הוא משום שלום בית, כדי שלא יכשל באפילה ובטל השלום בבית. ועוד, שהדלקת הנר היא בשביל סעודת ליל שבת, שיסעוד במקום עונג.** וכן מתבאר בשאילתות דרב אחאי גאון (פרשת תצוה), וכן מבואר הטעם בשבולי הלקט (סימן נט), שאי אפשר שישבע מסעודת שבת אלא לאור הנר. וכ"כ בחידושי הרשב"א (שבת כג ב) בד"ה הא דאמר. ע"ש. אמנם מדברי המרדכי (שם) בשם מהר"ם מבואר, שעיקר מצות הדלקה כדי שלא יכשל בעץ ואבן, ולא שיסעוד לאור הנר. ע"ש.

והנה ידוע מחלוקת הפוסקים אם יוצאים י"ח נרות שבת באור החשמל, ומרן זיע"א קיבץ השיטות בזה בשו"ת יחוה דעת (ח"ה סימן כד'), והסיק להלכה דבמקום שאפשר להשיג נרות שמן או שעוה, בודאי שעדיף לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת ויום טוב, כיון שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת ויום טוב, ונכון לכוין בברכה שקודם ההדלקה, לפטור בברכתו גם את הדלקת החשמל שידליק לאחר מכן. ומכל מקום במקום שאין אפשרות בשום פנים להשיג נרות שמן או שעוה, אפשר לברך ולהדליק

## מנורות* חשמל, ויוצאים בהם ידי חובת וכן העלה מו"ר מרן הראשל"צ שליט"א ההדלקה. בילקוט יוסף (מהדורת תשע"ג כרך א' ח"ב סימן רסד')

**א.** אלא שיש לעיין בזה דכיום שמצוי בכל בית מנורות "לד" (LED), האם גם בזה אפשר לצאת י"ח הדלקת נרות שבת, דבשו"ת יחוה דעת (שם) כתב הטעם שיוצאים י"ח באור החשמל, הוא משום הלהט שבו, שאם הדליק בשבת חייב מה"ת משום מבעיר, ולכן יוצא בו י"ח הדלקת נרות שבת דהוי אש ממש, ולגבי נורת לד יש לציין שנורה זו איננה נורת להט כלל אלא אור שנוצר ללא חום כלל אלא תופעה פיזיקלית של חומר שזוהר כתוצאה מזרם חשמלי העובר דרכו, **וממילא אין בנורה כזו משום הבערה ולא משום כיבוי**, כן דעתו של הרב לוי יצחק הלפרין מהמכון הטכנולגי, וכן כתב בספר אורחות שבת (פרק טז' ס"ח), [והנה עדות מאנשים שמתעסקים בחשמל בה מתואר איך נורת "הלד" פועלת: מתבאר כי נורת לד איננה כנורת להט, דהיינו שבה האור נוצר ללא חום כלל, אלא היא תופעה פיזיקלית של חומר שזוהר כתוצאה מזרם חשמלי העובר דרכו. ומזה דנו לגבי איסורו בשבת שהרי אין בנורה כזו משום הבערה ולא משום כיבוי, ואם שייך מוליד או בונה וכו', עיין בדבריהם. ומדבריהם מבואר(מה שפשוט בשכל כמובן) שבודאי שיש חומר המצוי בתוך הנורה] החומרים שמהם מיוצרת תאורת ה-DEL הם מוליכים למחצה, ובהתאם היא מיוצרת בטכנולוגיה דומה לזו שקיימת במפעלי שבבים. ייצור המוליך למחצה שעליו מבוסס ה – DEL מתבצע על חומרים מגוונים יותר מאשר פרוסות סיליקון המשמשות במפעלי שבבים רגילים, כגון פרוסות ספיר – (**מתוך גלובס**).

וז"ל מרן זיע"א: ותבט עיני להגאון רבי שמעון גרינפלד בשו"ת מהרש"ג חלק ב' (סימן קז'), שנשאל בזה, וכתב, לא אוכל לומר דבר ברור בנידון זה, כי אינני בקי בטיב הענין של אור החשמל, ובהשקפה ראשונה נראה לי שאין יוצאים בזה ידי חובת ההדלקה, כי אור זה אינו שלהבת, ואין יכולים להדליק ממנו דבר. ומה שמאיר הוא כח נעלם, והגע בעצמך, הרי יש אבנים טובות המאירות בלילה, וכמו שפירש רש"י בפרשת נח על הפסוק צהר תעשה לתיבה, והאם יעלה על הדעת לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בסידור אבנים טובות המאירות בלילה, ואף אם תמצא לומר שהכח המאיר של החשמל הוא איזה כח אש, אינו אלא גחלת בעלמא, והמבעיר גחלת אינו יוצא בה ידי חובת הדלקת הנרות וכו'. ע"ש. ובאמת שנראה מדבריו של ברבי שאינו בקי כלל בענין החשמל, כאשר העיד על עצמו, והאמת כפי שהסכימו גדולי האחרונים בזמנינו שהחשמל הוא אש בוערת, והמדליק נר חשמל בשבת, חייב מן התורה משום לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, וכמו שכתב הגאון מסאטמר בשו"ת קרן לדוד (סימן פ'). וכן פסקו בשו"ת אבן יקרה תליתאה (סימן קסח), ובשו"ת מחזה אברהם (סימן מא), ובשו"ת מלמד להועיל (סימן מט), ובשו"ת פני מבין (סימן נו). וכן פסק הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי בשו"ת אחיעזר חלק ג' (סימן ס'), והחזון איש (סימן ג' אות ט'). וכן כתב הגאון רבי שלמה יוסף זוין בספר סופרים וספרים (בחלק התשובות עמוד שטז) בשם הגאון הרגאצ'ובי. ע"ש. ועוד אחרונים. ובשו"ת נחלת שמעון (סימן טו) העיד, שהגאון רבי חיים מבריסק היה נוהג לברך במוצאי שבת בורא מאורי האש על אור החשמל, כדי להוציא מלב הטועים שחושבים שאין החשמל בכלל איסור הבערת אש בשבת מן התורה. ע"ש. וכיוצא בזה כתב הגרא"י ניימרק בספר אשל אברהם על חולין (בפירות גינוסר סימן כא), שהגאון רבי חיים עוזר היה מהדר לברך בורא מאורי האש על אור החשמל, כדי להורות וללמד דעת את העם שהחשמל הוא אש וחייבים על הבערתו בשבת מן התורה. ע"ש. [אלא שכבר כתבנו בשו"ת יחוה דעת חלק ב' סימן לט, שלמעשה אין לברך בורא מאורי האש על החשמל, משום שהזכוכית שסביב אור החשמל חוצצת ומפסקת, ואנן בעינן אש גלויה דוגמת האש שהמציא אדם הראשון במוצאי שבת (פסחים נד ע"א). ע"ש]. ולכן מה שדימה המהרש"ג והשוה מאור החשמל לאור הנוצץ מאבנים טובות, לא קרב זה אל זה. וגם יתר דבריו נסתרים על פי הנ"ל. ואמנם גם בשו"ת פקודת אלעזר (סימן כב') כתב לפקפק בנידון שלנו, משום שאין כאן פעולת הדלקה ממש, שהוא רק פותח הכפתור והאור יוצא מעצמו, ולדעת רבינו תם והפוסקים ההדלקה היא עיקר המצוה, וכו'. ע"ש. **אולם לפי המבואר לעיל בשם כל הגדולים הנ"ל שהמדליק חשמל בשבת חייב מן התורה משום מבעיר אש בשבת, יש ללמוד שהיא הדלקה גמורה, וממילא יכולים לצאת בהדלקה זו ידי חובת הדלקת נרות של שבת, עכ"ל.** וא"כ י"ל דדוקא בנורת להט שיש בה אש יוצא בה י"ח, אבל בנורת לד שהוא כיום מצוי מאוד שאין בזה אלא רק חשמל בלבד לא יצא ידי חובת נרות שבת דומיא דאבן המאירה. וכ"כ בהלכה ברורה (סימן רסד ס"א) דיש להסתפק אם יוצאים בזה יד"ח במנורת לד או שאר נרות דיגיטלים שאמנם מאירים באור חזק ויפה אבל אין בתוכם חוט המתלהט, וכן מנורת פלורסנט שיש כמה סוגים שאין בתוכם חוט המתלהט, והעלה שידליקו אותן ללא ברכה. ע"ש.

**ובס'** שבות יצחק (פ"ג אות א') כתב דדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל שיוצאים ידי חובת נרות שבת גם בנורת פלורוסנט, אף על פי שאין בה חוט להט, וטעמו דכיון שמצווה להדליק אור כדי שיוכל להשתמש לאורו, אינו צריך להדליק דווקא של אש, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ח תשובה יב'), אלא שחילק דאם הוא אור המופעל ע"י פנס או מצבר שכוח החשמל כבר מונח בתוכו, יוצא ידי חובת הדלקה, אבל אינו יוצא י"ח בהדלקת אור המופעל ע"י זרם חשמלי המתחדש כל הזמן, משום שהוא נחשב כמדליק בלא שמן, עיי"ש, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פמ"ג הע' כב'). וביחו"ד (שם) ובחזו"ע (ח"א עמוד ריב ואילך) כתב שיוצא ידי חובה בנר חשמל ולא חילק בין סוגי נר חשמלי.

**וכעת** מצאת מכתב ממו"ר מרן הראש"ל שליט"א לכבוד הרב ד"ר הלל פוקס נ"י רב בית החולים של אוניברסיטת מאנהאסט ניו יורק מתאריך י"ט אדר ב תשע"ט, וז"ל: לשאלתו אודות החולים היהודים שנמצאים בשבת בבית החולים, והנהלת בית החולים אוסרת על הדלקת נרות שבת מחמת בטיחות, כיצד החולים ינהגו בענין נרות שבת, והאם מותר להשתמש בנורות לד בבית החולים להדליקם ולברך עליהם.

**הנכון** הוא להביא מנורת לילה מיוחדת, או דבר דומה לזה, ולהדליק החשמל שיהיה ניכר שהוא לכבוד שבת. ויש שהמציאו פנס קטן עם סוללות, ועם חוט להט, וזה המצויין להדלקת נרות שבת.

אות יג׳) שבמקום שאין אפשרות לקיים נר שבת בנר אז יוצא ידי חובה בהדלקת החשמל ואפילו באור הפלורנסנט וטוב אם אפשר שיהיה מיוחד לשבת, ובבית החולים שאין להם אפשרות להדליק בחדרם בנר שמן או שעוה האפשרות היחידה למי שאי אפשר לו לקום ממטתו הוא להדליק לו בנר חשמל.

והנה בבית חולים כידוע אין אפשרות להדליק נרות מפתילה או שעוה, וא"כ האפשרות היחידה זה להדליק את אור החשמל לכבוד שבת ולצאת בזה י"ח נרות שבת, אלא שבנדו"ד החולה אינה יכולה לקום ממיטתה אפילו כדי להדליק את אור החשמל. אלא שנכדתה נמצאת איתה ורוצה להדליק את החשמל בשבילה, ושהחולה תברך.

ולעניין זה מבואר בד"מ וברמ"א (סי׳ רסג׳ סעיף י׳) בשם המרדכי (פ׳ במה מדליקין סי׳ רעג׳ שצריך להניח את הנרות במקום שמדליקין, ולא להדליק במקום זה ולהניח במקום אחר, וכתב המשנ"ב (ס"ק מח׳) היינו שאסור להדליק במקום שאין משתמשין בו ולהניח הנר במקום שמשתמשין בו משום דקי"ל הדלקה עושה מצוה, וכיון שהדליק במקום שאין משתמשין בו שאינו מקום חיובא לא מהני הדלקתו כלום אף שמניח אח"כ במקום חיובא, וצריך לכבות ולחזור ולהדליק אבל אם הדליק בבית במקום שמשתמשין בו מותר לטלטלם אח"כ ולהניח במקום אחר דכל הבית הוי מקומם. והלבוש מחמיר אף בזה ובמקום הצורך יש להקל. כתב הח"א הנשים שמדליקין בסוכה בחג ומטלטלין לתוך הבית לא יפה הן עושין. ע"כ. ובשו"ת קנין תורה (ח"ד סי׳ כ"ו) כתב דבזמננו שיש אור החשמל וניכר היטב על הנרות שמדליקין בערב שבת שהם לכבוד שבת, שפיר טפי להקל בזה.

---

ומה ששאל האם אפשר להדליק נרות שבת בנורות לד ולברך עליהם, ע׳ בספר ילקוט יוסף שבת כרך א׳ חלק שני מהדורת תשע"א בקונטרס האחרון סי׳ ג׳ (עט׳ תשכ"ד) שכתבנו לדון בס"ד אם אפשר לברך על הדלקת חשמל בפלורסנט, שיש מקום לומר דעד כאן לא נחלקו אא"כ ההדלקה בחשמל שיש בו חוט להט, כמבואר ברמב"ם פ"ט משבת ה"ו, המחמם את המתכת עד שעשאה כעין גחלת חייב משום מבעיר. ע"כ. וגחלת של מתכת חשיבה אש, אבל בפלורסנט לכאורה א"א לברך שאין אורה בא ע"י חוט לוהט, אלא ע"י גזים ואבקה, שבצירוף האלקטור גזים ואבקה, ובצירוף האלקטרונים שנכנסים לתוכו נוצרת התאורה, ואור הבא מתרכובת של חומרים כימיים בלבד לכאורה אין לברך עליו, שאינו אש, ואין קרוי נר אלא אור הבא מחמת אש.

**אלא** שעדיין י"ל לגבי פלורוסנט דכיון שהדלקת הגז נוצר ע"י ניצוצות היוצאים מהסטרטר, חשיב שפיר הדלקה, ע׳ בספר החשמל לאור ההלכה שנתבאר, שהמדליק נורה פלורסנטית יש בזה משום מבעיר, כיון שיש בסטרטר חוט להט קטן, וכך כתבו בשם הגרי"ש אלישיב דמקום שאין יכול להדליק נרות שפיר יכול לברך על נורת חשמל וגם על נורת ניאון. גם באנציקלופדיה התלמודית ערך חשמל, עמוד תשכד, מבואר שהדלקת פלורסנט חמורה מהדלקת נורה רגילה, שיש בה ג׳ הצתות. גם בספר אור לציון כתב דאפשר לקיים מצות הדלקת נרות שבת גם במנורת פלורסנט אף שאין בה חוט לוהט, וכן בבתי מלון אם יש נורה עם סטרטר יכולים להדליק בחדרם ולברך עליה, וכיום המציאו נורות חד פעמיות העובדות על בטרייה קטנה, ואפשר להדליק בהם נרות שבת ולברך עליהם לכתחילה.

**והנה** בשו"ת מהרש"ג ח"ב (סי׳ קז), כתב, דבהשקפה ראשונה נראה שכיון שאין בחשמל שמן ופתילה, אין יוצאים בו ידי חובה, והגע בעצמך, הרי יש אבנים טובות המאירות בלילה, וכמו שפירש רש"י בפרשת נח על הפסוק צהר תעשה לתיבה, האם יעלה על הדעת לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בסידור אבנים טובות המאירות בלילה, ואף אם תמצא לומר שהכח המאיר של החשמל הוא איזה כח אש, אינו אלא גחלת בעלמא, והמבעיר גחלת אינו יוצא בה ידי חובת הדלקת הנרות וכו׳. ומ"מ יש לומר שבנר שבת שעיקר הטעם משום שלום ביתו, הרי גם בנר החשמל לא ילך בחושך, ולכן אם אין לו נר אחר אלא נר חשמלי, ידליקנו בלא ברכה. ע"ש. וה"ה לנ"ד, דדמי לאבנים טובות המאירות.

**אולם** גבי חשמל מצינו להרבה אחרונים שכתבו שאפשר לברך על נר חשמלי, ודלא כמו שכתב המהרש"ג, שבנר שבת שעיקר הטעם משום שלום ביתו, והרי גם בנר החשמל לא ילך בחושך, וברוכי נמי מברכינן. ועיין בשו"ת יחוה דעת ח"ב (עמוד קטז). ולפי זה גם בנ"ד דכיון שסוף סוף יש אור בבית, ואיכא שלום בית, לכאורה למה לא יצא ידי חובה בנר זרחני. ולא דמי לנר חנוכה שכתבו האחרונים שאין מברכים על נר חשמלי, דשאני התם דבעינן שמן ופתילה דומיא דמנורת בית המקדש, וטעם זה אינו שייך גבי נר שבת. ויתכן שנ"ד תלוי אם תקנת נר שבת הוא משום כבוד שבת, או משום עונג שבת, דאם הוא משום כבוד שבת בעינן שיהיה כמו שתיקנו לנו חכמים, נר שיש בו אש [אפילו אש חשמל] המאיר, ולא אבן טובה המאירה, שזהו כבוד שבת. אך יש לדחות, דשאני באבן טובה שאינו מעשה הדלקה כלל, משא"ב בנידון דידן שבירת הזכוכית או עיקומה גורם שהחומר יאיר, ודמי למעשה הדלקה, ובפרט כשעושה זאת סמוך לשבת ומניחו באופן הניכר שהוא לכבוד שבת. **ולכן נראה שאפשר להדליק בנורות לד ולברך עליהם ודינם כדין הדלקת חשמל בפלורוסנט.** עכ"ל.

ולכן בנד"ד אם יש אפשרות להשיג לה פנס, וטוב שיהא נורת להט, ותברך ממטתה ותדליקנו, ואח"כ יניחו לה אותו במדף לידה, הוא הפתרון הראשון.

ואם האפשרות היחידה שהנכדה תדליק במקומה את המנורה שלידה, מבואר במשנ"ב (שם ס"ק כא') בשם הדרך חיים דהמצווה לא יברך, אלא רק המדליק.

וכתב בפסקי תשובות (שם ס"ק כא') שבמקום עוגמת נפש יש להתיר שהמצוה תברך בהסתמך על שיטת המג"א (שם ס"ק יא' ודעימה, עיי"ש. וכמו שביאר בזה בס' שולחן ערוך הרב (בקונטרס ס"ק ג') דהדלקת הנר היא מצוה שיש לה המשכיות, ואין עצם ההדלקה גמר מצווה, אלא ההנאה לאורה, ובצווי של הדלקת הנרות כונתה שיהיה דלוק לכבוד שבת, והברכה היא על הנאה זו וסיים הקונטרס (שם) דמסתבר שנוסח הברכה במקרה כזה צריך להיות "אקב"ו על הדלקת הנר". ע"כ. אולם לדידן דקי"ל (פסחים ז:) כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן וכ"פ הרמב"ם (פ"ה ה"א) ובשולחן ערוך (סימן רסג ס"ה) אינו רשאי לברך אחר ההדלקה, והיא גמר המצוה וכמו שהאריך בזה בחזו"ע (ח"א עמוד קסג - קסד).

ובשו"ע (שם ס"ד) פסק: לא יקדים למהר להדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שמדליקו לכבוד שבת, וגם לא יאחר. ואם רוצה להדליק נר בעוד היום גדול ולקבל עליו שבת מיד, רשאי כי כיון שמקבל עליו שבת מיד אין זו הקדמה, ובלבד שיהא מפלג המנחה ולמעלה שהוא שעה ורביע קודם הלילה, ע"כ. וא"כ אם הנכדה תדליק, נמצא שקיבלה שבת ולא תוכל לחזור לביתה.

אלא דמבואר במשנ"ב (ס"ק כ') דאינו לעיכובא, וז"ל: אפילו אם היה אחר פלג המנחה ומיירי שהיה דלוק לענין אחר, אבל אם הדליק לצורך שבת אף שלא קבל עליו שבת בהדלקתו מ"מ אין צריך לכבותו אף דלכתחלה לא היה לו להדליק כ"כ מקודם שאינו ניכר שמדליקין לצורך שבת מ"מ בדיעבד ש"ד, ועיין בבה"ל. ע"כ. ועוד דיש מי שאומר (ע' בזה בשו"ת קנין תורה (שם סי' כ"ה), ובס' פני שבת על סי' זה (בירורים סי' י"ח) שבזמננו שיש בכל בית אור החשמל, וכשמדליקין נרות ניכר לכל שהוא לכבוד שבת, יש מקום להקל לכתחילה להדליק נרות קודם הזמן הרגיל למי שחפצה בכך, אם הוא לאחר פלג המנחה, ואפילו אין לה בזה צורך מיוחד, וגם יש מקום להקל לעשות תנאי שאינה מקבלת שבת בהדלקתה כשזקוקה מחמת צורך מצוה לעשות מלאכות של חול, ואפילו אין מי שיקבל שבת בשעת הדלקתה. וכ"ש כאן שהיא רק מדליקה ואינה מברכת, דודאי יש להקל לעשות מלאכות אחר ההדלקה.

וטוב יותר שתדליק עד חצי שעה סמוך לשקיעה דבכה"ג לא צריכה לקבל עליה שבת, וכמו שהביא מרן הראשל"צ שליט"א בילקו"י (שבת א' סימן רס"ג אות ב') דאשה המדליקה נרות שבת בזמן פלג המנחה, צריכה לקבל עליה שבת בהדלקה, כדי שההדלקה תהיה ניכרת שהיא נעשית לכבוד שבת. אך כשמדליקה חצי שעה לפני השקיעה אינה צריכה לקבל שבת. ועוד הביא דאם הוא במקום הצורך, כגון שצריכה לנסוע לטבול במקום המרוחק, מותר אף מפלג המנחה, והביא שם בהערות משו"ת נצח יוסף (ח"א סימן כה' וח"ב סי' ט') כמה סברות בזה ודחאן, מלבד הסברא שהבאנו לעיל, דכיום שיש אור החשמל, ניכר בהדלקה שהיא לצורך שבת, וז"ל: אלא שראיתי שהביא שם טעמא דמסתבר, דכל מה שהצריך מרן בש"ע שתקבל עליה שבת הוא משום שיהיה היכר בהדלקה שנעשית לשם מצוה, שאז מותר לברך על הדלקה זו, א"כ לפי זה בזמן הזה שיש לנו חשמל, והדלקת הנר הויא היכר גמור שהדלקה זו נעשית לצורך מצוה, ממילא א"צ שתקבל עליה שבת בזמן פלג המנחה. שעצם ההדלקה ניכרת שהיא לכבוד שבת. ואמינא, דסברא זו היא חידוש

שלא מוזכר בפוסקים, ומכל מקום כיון שהיא מילתא דמסתברא אין לנו להתעקש בזה, ואין הכי נמי במקום צורך, ובפרט צורך מצוה, אפשר לסמוך על סברא זו ולהקל, וכנזכר בהלכה, עיי"ש באריכות.

ובס' תשובות והנהגות (כרך ב' סימן קנה') נשאל בזה והשיב: האשה חייבת במצות הדלקת נר שבת, רק היא בבית חולים של נכרים ולא מרשים לה להדליק, ואף שבבית החולים יש אור אלקטרי, מ"מ היא צריכה עדיין הדלקה בנר דוקא לצאת חובת המצוה, שיהא ניכר שהוא לכבוד שבת, וע"כ סומכת על בעלה ואשתו כגופו, ונהגו לסמוך ביולדת על הבעל כשאי אפשר לה להדליק, אבל כאן הוא לא מדליק בביתו שנמצא אצל הוריו שמדליקין, ואשה חכמה שאלה היאך יכולה לצאת מצות הדלקת נר שבת. ומסברא אמרתי שהבעל ידקדק לתת פרוטה לאביו שיהיה לו חלק בנרות, ואז כאלו הוא גופא הדליק כיון שהדליקו משלו, והיא גם כן שותפת במצותו. ולכן ראוי לו לצאת המצוה ממש, ולא ליפטר ממנו כמו ב"ב, ורק אם מדליק או משתתף שמקיים ממש המצוה, בזה גם היא מקיימת המצוה שאשתו כגופו. אמנם עדיין צ"ב שמצינו שאשתו כגופו ומועיל בשבילה כשמדליקין בביתה כמו בנ"ח, אבל לא מוכח שמועיל בשבילה כשמדליק במקום הוריו, שלא שייך ההדלקה לגבה כלל, ומיהו אפשר שאין לחלק וכיון שמדליק או משתתף היא יוצאה בכך, וצ"ע. עכ"ד.

והנה מה שכתב שאי אפשר לצאת י"ח, כבר הבאנו דדעת רוב הפוסקים לסמוך על אור החשמל בפרט בשעת הצורך כזה, וכן מש"כ שיכולה לצאת בהדלקה של בעלה, כבר כתבו אחרונים דבנרות שבת גם כשהאשה מדליקה נרות, אם הבעל נמצא לבד בביתם צריך להדליק וכן להפך, דהטעם משום שלא יכשל באפילה ומה לי הוא אם אשתו ומה לי אם הוא לבדו, (משא"כ בנר חנוכה דשם נר איש וביתו אמרו, דהוא חובת הבית ואכמל"ב), וכמ"ש בילקו"י (שם אות יג'): אף מי שהוא נשוי ושובת לבדו בביתו, מפני שאשתו נמצאת בבית חולים, או שנוסע לבדו לשבות באיזה מקום, וכל כיוצא בזה, חייב להדליק נרות שבת במקום ששובת בברכה, אף אם אשתו מדלקת נרות שבת גם היא במקום שהיא נמצאת בו. ע"ש בהערות.

# סימן רפה

**(שו"ע יורה דעה סימן רמ')**

**שאלה:**

**באשה שרוצה לקרוא שם על שם חמיה שנפטר בגיל 65 סבל ממחלת ריאות קשה מאוד, וגם החיים שעבר לא חיים קלים בכלל ורוצה לעשות כבוד לבעלה ולתת לתינוק שם שני ע"ש אביו ז"ל להבדיל . וכן כיום שאנו נמצאים במלחמה והרבה חיילים צעירים נהרגים על קידוש ה', ויש בציבור שקוראים על שמם של החיילים הי"ד, האם זה לא מסוכן, מאחר שנפטרו בגיל צעיר או שהוא סבל בחייו? או שאפשר כל עוד שזה שם שני ?**

**תשובה:**

**מצוה לקרוא שם בנו כשם אביו, ואם היה אביו מזלו רע כגון שנפטר בגיל צעיר או שסבל יסורים וכיו"ב, יוסיף לו שם נוסף או ישנה במקצת שמו, שבאופן זה הוא כשם חדש ואין לחוש בזה.**

הנה בילקוט יוסף (שובע שמחות ב פרק י' אות ב') כתב מקור למנהג לקרא על שם בנו על שם אביו על פי המדרש בראשית רבה (לז') אמר רבי יוסי הראשונים שהיו מכירים יחוסיהם היו מוציאים שמם על שם המאורע, אבל אנו שאין אנו מכירים ייחוסנו אנו מוציאים לשם אבותינו. ע"ש. ובאגודה (פרק קמא דשבת דף יז כתב, לא יקרא אדם את בנו על שם אדם רשע, דכתיב, ושם רשעים ירקב, ולכן נהגו לקרוא אדם על שם זקנו, כי כל איש אביו צדיק. והובאו הדברים בשו"ת יביע אומר (חלק ה' חיו"ד סימן כא'). ע"ש.

וכן מצינו בגמ' (מועד קטן כה, ב) רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה, לא קא הוו ליה בני, בעא רחמי והוו ליה. ההוא יומא דהוה ליה – נח נפשיה. פתח עליה ההוא ספדנא: שמחה לתוגה נהפכה, ששון ויגון נדבקו, בעת שמחתו נאנח, בעת חנינתו (דולד - רש"י) אבד חנינו (אביו המחננו). אסיקו ליה חנן על שמיה. (ובשו"ת תשורת שי (ח"א סי' תרכ"ט) נשאל על בן זכר שנולד ולפני מיתתו מת אביו, אם נכון לקרות שם התינוק על שם הנפטר. וכתב שם: שמעתי בשם רב אחד שנשאל גם כן על זה, והורה שלא יקרא בשם הנפטר. ולי נראה דשפיר דמי לקראו על שם הנפטר, והביא הגמ' הנ"ל).

ובס' תשובות והנהגות (כרך ד' סימן רכח') הביא: נהגו שלא לקרוא שם להילד אחרי מי שנפטר בצעירותו או שהיה מזלו רע, כיון שהשם קשור לנפטר. ויש שאמנם קוראין בשם הנפטר אבל מוסיפין עוד שם, ולמעשה משתמשים בפועל רק בשם הנפטר, ולדעת החזו"א זצ"ל לא מועיל בכה"ג ששמו הוא מה שקוראין אותו בפועל, ולא מועיל העצה הנ"ל אלא אם אח"כ יקראוהו תמיד בשני השמות. אבל כל זה אם נפטר בצעירותו כיחיד, **אבל אם נהרג בצעירותו בחורבן יהדות אירופה שהיה אז גזירת ציבור, יש גדולים שלא הקפידו בכגון זה, כיון שזה היה גזירה כללית על כל הציבור, ואין ריעותא בשם הנפטר.** ומיהו רבינו הגאון רבי יעקב קנייבסקי זצ"ל היה מייעץ כשרצו לקרוא על שמו של מישהו שנפטר צעיר או חי ביסורים, שיקראוהו על שמו ויכונו לשם צדיק מפורסם בעל אותו השם, ולאחד שמת לו אח בגיל צעיר ושמו יצחק ורצה לקרוא על שמו, אמר לקרוא שמו יצחק ולכוין לרבי יצחק הלבן בעל התוס'.

ואם הנפטר שרוצים לקרוא על שמו היה צדיק, באמת אין לחשוש, אבל מי יודע מטמוניות דין שמים מי נחשב לצדיק, ועל כגון זה נאמר חמירא סכנתא מאיסורא, וראוי לחשוש.

וכשנותן שני שמות, אם דעתו לקרוא להילד בשניהם, אז מצד סכנה אין לחשוש, אבל אז אולי אין זה נחשב כלל כשם המת ואין בזה זכר ותיקון להנפטר, ואם לא יקרא בשם הנוסף אלא בשם המת, יתכן שזה תיקון להנפטר אבל לא יצאנו בזה מידי חשש סכנה, וע"כ נראה לעשות כהעצה שהבאנו מהגר"י קנייבסקי זצ"ל.

ובעיקר שיטת רבינו החזו"א זצ"ל שאם יש לו שני שמות וקורין לו רק אחד נשאר לו בעצם רק שם אחד, נראה דיש לומר בזה ע"פ מה דאיכא בכתבי הקדוש האריז"ל והקדוש רבי חיים ויטל זצ"ל שכשנולד ילד, הקדוש ברוך הוא מזמין בפי אביו ואמו שם שיקראו בו, כי השם הזה הנקרא לאדם למטה בעולם הזה הוא שמו של נשמתו הקדושה, וכמבואר בשער הגלגולים (הקדמה כ"ג דף כד ב) ומביא שם ששמו נרשם אז בכסא הכבוד. ואם כן יש לומר שהשם שהחליטו לקוראו במילה זהו שמו האמיתי של נשמתו וכנ"ל, ואף אם משנים אח"כ ומכנים אותו רק בשם אחד משמותיו, אינו משנה בשמו האמיתי בשורש נשמתו שנקבע כבר בשעה שנתנו לו אביו ואמו את שמותיו וכמ"ש.

אמנם מה שיש נוהגין לקרוא שני שמות על שם שני אנשים או שני רבנים שונים, לא שמיע לן, שעיקר הדבר ליתן שני שמות הוא חידוש, וכשמערב שמות אנשים שונים עלול ח"ו לקלקל.

וכשנותן את שם ההורים יש בזה מצות כיבוד אב ואם. ומצוי שאביו חי וכשקורין הילד על שם הסבא או הסבתא דהיינו אביו או אמו הוא שמח בזה ויש בזה כיבוד אב ואם. והעיקר בכל זה שיקבלו ההורים על עצמם מיד לגדלו ולחנכו שיהיה גדול בתורה, ואז אין לך טובה גדולה מזו להנפטר.

והקדוש האריז"ל (ספר הגלגולים הקדמה כ"ג) מביא "נמצא כי כאשר נולד האדם וקורין לו אביו ואמו שם אחד העולה בדעתם, אינו באקראי ובהזדמן, כי הקדוש ברוך הוא משים בפיו השם ההוא המוכרח אל הנשמה ההיא כמו שאמר הכתוב אשר שם שמות בארץ". וההורים צריכים לידע שעתיד מזל הילד או הילדה תלוי לפעמים בהשם, וטוב הדבר לשאול פי חכם כשיש איזה ספיקות או חילוקי דיעות, אבל לא ילך ח"ו למקובלים מדומין שאינם חיים בקדושה וטהרה, ונותנים עצות אחיתופל, וגם למבוגרים הם משנים שמות ומספרים נפלאות על הטוב שבעצתם, ולא מספרים כמה היזק גרמו רח"ל בעצות רעות שלהם. ואם הולך רק לצדיק ות"ח והולך בתמימות יראה טוב וחסד ונחת מבניו ובנותיו. עכ"ד.

עוד כתב (כרך ב' סימן תקא') מהאדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח זצ"ל (מבעלזא) דמרגלא בפומיה שקבלה בידו שלקרוא על שם המשפחה סגולה נפלאה לאריכות ימים, אבל על אלו שנהרגו על קידוש השם ציוה להוסיף שם נוסף, ואז יכולים לקוראו על שם הקדוש שנהרג. ובמקום אחר (כרך ג' סימן רצז') כתב שמצא רשום עדות על כ"ק האדמו"ר מסאטמר רבי יואל טייטלבוים זצ"ל שכשרצו לקרוא על שם מי שנפטר עד ששים שנה ציוה להוסיף לו עוד שם, וכן למי שנהרג בשואה האיומה באירופה ציוה להוסיף עוד שם.

ובשו"ת משנה הלכות (חלק ו' סימן רנב') אחר שהביא המדרש הנזכ' כתב: וקבלתי העתק מכתב מהגאון הגדול בעל מחנה חיים שכתב להגאון בעל דברי ירמיהו שמתחרט על שהבטיח לרבו בעל שערי תורה שיתן לאחד מבניו שם רבו שיש בו טעמים ונימוקים ויסודות גדולים ליתן השם דוקא ורק אחר המשפחה, וכתב רק עכשיו זכיתי לירד לסוף דעתו של אדמ"ו החתם סופר ז"ל שלא נתן לאחד מבניו שמו של רבו המובהק ר' נתן אדלר אף על פי שלא נשארו לו בנים עכ"ל. **הנה מבואר עכ"פ דאיכא ענין גדול בקריאת**

**השם אחר המשפחה וכן נהגו מימים הקדמונים ובפרט בן אחר אביו שכנראה שהוא גם בכלל כיבוד אב**, ועיין עקרי הד"ט הנ"ל מפני מה נענש אהרן בשני בניו נדב ואביהו שקראם על שם חמיו קודם שיתן שם על שם אביו, וכנראה דאז כבר הי' מנהגם לקרא שם אפילו אחר החיים, ועיין ספר חסידים (סי' ת"ס) נכרים שקוראים לבניהם בשם אביהם אין בכך כלום, והיהודים מקפידים על כך, ויש מקומות שאין קורין אחר שמות החיים אלא אחר שכבר מתו, ובפי' אזולאי שם ולכל המנהגים אין אדם קורא בנו בשם עצמו אבל ראיתי במקום א' עד"מ איש יהודי שמו מרדכי וקרא שם בנו מרדכי והי' זר בעיני מאד, עכ"ל.

והנה בשו"ת עשה לך רב (חלק ו' סימן סט') הביא מש"כ בפתחי תשובה (יו"ד סימן קט"ז סק"ו) בשם תשובת אדני פז (סימן כ"ה וסימן ל"ד) שיכול לקרות שני בנים בשם אחד בין מת אחד מהם או שניהם חיים. ושם בהשמטות כתב דמ"מ יש לחוש משום עין – הרע (כונת הרב כששניהם חיים), ובאם מת אחד אין לקרות לשני בשם הראשון משום ריע מזלא. מיהו ביומא ל"ח לא משמע הכי ע"כ.

וכתב עליה: הנה כי כן מבואר שמצד הדין אין מניעה לקרות שני בנים בשם אחד, בין ששניהם חיים או שקורא השני בשם הראשון שמת (והנה לגבי שניהם חיים יש תשובות רבות בענין ואין זה בתחום נושאנו). אלא שכתב למנוע זה ולא לקרוא לשני בשם הראשון שמת, משום דריע מזלא, וטעם זה קלוש הוא, וכי מפני שמת אחיו בעל אותו שם, ימות כל הנקרא בשמו, ומה שייך בזה ריע מזלא. אמת שאין לקרוא על שם אדם רשע, ולזה התכוין הרב אדני פז ברמזו שביומא ל"ח לא משמע קצת הכי, ששם מבואר על הפסוק (במשלי י') ושם רשעים ירקב דלא מסקינן בשמייהו, ומטעם זה נהגו על דרך האמת לעשות תיקון לנשמת מת לפני שקוראים תינוק על שמו כידוע ליודעי חן, אבל לקרוא על שם סתם אדם שמת מה חשש יש בכך. ולכל היותר אם היה המת אדם מבוגר שיש חשש שמא רשע היה, יעשו תיקון כנ"ל. ואדרבא, מצאנו שכך הוא הנוהג לקרוא דוקא על שם המת כדי להנציח את שמו, וכפירוש רש"י ז"ל על הפסוק, בא אל אשת אחיך ויבם אותה והקם זרע לאחיך (בראשית לח, ח'), הבן יקרא על שם המת עכ"ל. והרי גם כאן ריע מזליה שמת בדמי ימיו ובלא בנים, ואעפי"כ חשב יהודה לקרוא הבן שיולד על שם המת. ואעפ"י שהרמב"ן הקשה על רש"י שאין זה אמת ואין היבם מצווה לקרוא לבנו כשם אחיו המת (יעויין יבמות כד א), הנה כבר כתבו המפרשים לישב דברי רש"י, שח"ו לחשוב שנעלמה ממנו הלכה פשוטה זאת (עיין בהרא"ם ובגור – אריה ועוד), אבל גם הרמב"ן לא שלל דבר זה מעיקרו, ואדרבא, מתוך דברי קושיתו על רש"י נראה ההיפך, שכתב וזו לשונו: "ועוד שאמר וידע אונן כי לא לו יהיה הזרע, ומה הרעה אשר תבוא עליו עד כי השחית זרעו מפניה אם יקרא שם בנו כשם אחיו המת ורוב בני האדם מתאוים לעשות כן". וזו היא אמת לאמתה, שרוב בני האדם מתאוים להנציח שם המת בקראם על שמו. ומטעם זה גם לא נראה לי שיש לחוש למה שכתב בספר חסידים (סימן תע"ז) כמה אזהרות, ובין היתר כתב, וכן אם מתה לאדם בתו וילדה לו אשתו בת אחרת, אם הראשונה הניחה בן או בת אז יקרא פעם שניה בשם המתה, כיון שיש לה זרע, ואם אין לה זרע לא יקרא שם השניה כשם המתה ויהיו לו בנים מן השניה עכ"ל. וכשם שיש באותו סימן כמה אזהרות שלא נתקבלו כך הוא גם דינה של אזהרה זאת. וכבר כתבנו בספרנו "עשה לך רב" (חלק שני סימן נ"ז) אם צואות ר' יהודה החסיד נאמרו לכלל ישראל או לזרעו בלבד.

על – כל – פנים חיוב אין לקבלן, ואדרבא מצאנו להגר"א שצוה לבתו כסגולה על שהיו בניה מתים לקרוא דוקא על שם המת בתוספת שם נוסף. הובאו דבריו בספר זבחי צדק (יו"ד סימן קט"ז אות פ"ג) וזו לשונו: סגולה למי שבניו

מתים כשהם קטנים אשר עשה הגאון ר״א מוילנא ז״ל לבתו, וכך אמר שהילד אשר יולד לה יקראוהו בשם אחיו המת אשר מת לפניו באחרונה עם עוד הוספה שם שני חדש, ושם החדש לראשונה ושם המת לאחרונה. דרך משל אם הילד שנפטר לפניו היה שמו ראובן יקראו לשני שמעון ראובן, וכן עשתה בת הגאון ז״ל שהנער המת היה שמו דוב בער, וקראו לשני זלמן בער, ונתקיים הוא וגם אשר הולידה אחריו ילדים אחרים וכן עשו כן כמה בני אדם שלא נתקיימו בניהם וסגולה זו עמדה להם להיות להם זרע של קיימא, וכן ראיתי גם אני כמה שעשו כן והועיל בעה״י. כ״כ הר׳ מהר״ר דוד לוריא מביחאב בספר עליות אליהו הנד״מ בהגהותיו (אות נא׳) עכ״ל.

**וסיים: מבואר איפוא שלא זו בלבד שאין שום חשש דריע מזליה, אלא להיפך היא סגולה טובה לאריכות ימים. ולכן פשוט שאם רצונך להנציח שם הבת שנפטרה ע״י קריאת שם השניה בשמה, תוכל לעשות כן ללא שום חשש, ומהיות טוב תקרא לה בשם נוסף והוא יהיה הראשון כדברי הגאון מוילנא, ויהיה לך למזל טוב וסגולה לחיים טובים ולשלום.**

ובנועם אלימלך (במדבר ד״ה שאו) מובא שיש שלש מדרגות הגורמות לאדם שיהיה צדיק. א׳, מצד הגלגול שהיה צדיק בגלגול ראשון, ומחמת זה נקל לו להיות צדיק גם עתה. ב׳, מחמת זכות אבותיו שהיו צדיקים ומחמת זכותם חולקים להם כבוד בפמליא של מעלה שיהיו בניהם צדיקים, ג׳, מחמת שהשם יתברך ברוך הוא גזר בבריאת העולם שיהא כך וכך שמות ראובן, וכך וכך שמות שמעון, ועתה כשנתגלגל איזה אדם בעולם, ונותנין לו שם בשם צדיק אחד שהיה כבר בעולם הזה, גורם לאיש הלזה שיהיה גם כן צדיק, מחמת שנתעורר האור של הצדיק שהוא בעולם העליון.

אמנם בספר פאר הדור (ח״ד עמוד ר׳) כתב שהחזו״א היה אומר שאם קוראים לילד על שמו של נפטר, הרי זו טובה לנפטר, ואם נותנים לו שם מפרשת השבוע הרי זו טובה לילד, ע״כ.

ובספר ים של שלמה (גיטין סימן לא) ובאג״מ (יו״ד ח״ב סימן קכב׳) כתבו שאין לקרא שם אחר מי שריע מזליה, אמנם כשמוסיף עליו שם אחר או שמשנה השם במקצת הוי כשם חדש שמזלו מבורך, וכ״כ הגר״מ בראנדסופר זצ״ל (היכל הוראה ג׳ עמוד קפ), ובספר עת ללדת (עמוד רסה).

ומכל הנ״ל נראה שיש מעלה גדולה לקרוא ע״ש אביו, והוא מקיים בזה מצות כיבוד אב ואם, וקודם אפילו לשם הצדיקים, וגם שהוא משמח את האלמנה והיתומים, אלא שאם הוא סבל בחייו או שמת בקיצור ימים ל״ע, יקרא לו בשני שמות ושם הנפטר יקרא בשם השני, (ועיין עוד מש״כ בס״ד בשו״ת יגדיל תורה ח״א (סימן קח׳ בעניין שני שמות).

וכן פסק מרן הראשל״צ שליט״א בילקוט יוסף (יורה דעה פרק ח׳ אות כא׳): מן הראוי להקפיד שלא לקרוא על שם מי שנפטר צעיר, או על שם מי שנהרג או נפטר במיתה משונה. ולכן אם הסבא נפטר צעיר ורוצים לקרוא לנכד על שמו, הנכון הוא לקרוא לו בשני שמות, דהיינו שיוסיפו לו שם מן המקרא. ואף שמצד עיקר הדין אין שום מניעה לקרוא על שם מי שנהרג וכדומה, ובפרט על שם תלמיד חכם שנפטר בגיל העמידה, דאף שלא הגיע לזקנה ושיבה, אין שום מניעה לקרוא על שמו, מכל מקום נכון וראוי לקרוא לו בשני שמות, ושם הנפטר יקראו בשם השני.

# סימן רפו

**(שו"ע יורה דעה סימן תקסח')**

**לעילוי נשמת מרן אימי ארלט חנה בת פרחה ז"ל**
**שנלב"ע יב כסלו התשע"ט**

**שאלה:**

**האם נוהגים להתענות ביום פטירת אב או אם וכשחל בשבת, מתי יש להתענות.**

**תשובה:**

**נוהגים להתענות ביום פטירת אב או אם, ביום הפטירה ולא ביום הקבורה, ומנהג חשוב הוא, אולם אם התענית גורמת לביטול תורה, טוב שיתן צדקה תמורת התענית, וירבו בלימוד תורה ביום זה, ואם אפשר נכון ללמוד בתענית דיבור, וכשחל בשבת לדעת מרן השו"ע נוהגים להתענות ביום ראשון, ויש שנוהגים להקדים התענית ליום חמישי או ליום השישי.**

**א.** מבואר בשו"ע (או"ח סימן תקס"ח סעיפים ז – ט) דמתענה ביום פטירת אב או אם, וכתב בפסקי תשובות (שם אות ז') דמצוה להתענות ביום שמתו אביו ואמו, וכדאיתא ברמ"א (יו"ד סי' ת"ב סעי' י"ב) בשם כל בו בשם הר"מ וע"פ, וב' טעמים נאמרו לתענית זה. **א.** משום שבאותו יום איתרע מזלם של הבנים (שו"ת מהר"ם מינץ סי' ט', לבוש יו"ד סי' ת"ב סעי' י"ב). **ב.** בכל שנה ביום המיתה דנים את המת, ובתענית הבנים יש משום כפרה לאב ולאם. ובקיצשו"ע (סי' רכ"א סעי' א') כתב "כדי להתעורר לתשובה לפשפש במעשים באותו היום ולהתחרט עליהם, ועי"ז יזכה את אביו ואמו שיתעלו בגן עדן".

ויש שרצו לומר שאם אביו היה צדיק אין צריך להתענות (בשו"ת שבות יעקב (סי' ק"ב) נוטה לומר, שאמירת קדיש הוא מספק שמא היה אביו רשע, ושמא צדיק ואינו זקוק לקדיש. לפי זה נקט להלכה, שאם יש ספק נוסף באמירת הקדיש, כיון שזה ספק ספיקא פטור. ומבואר בדבריו, שאמירת הקדיש אינו משום כבוד, שאדרבה, דבכך ממעט מערכו שמראה שאביו זקוק לקדיש), ולכאורה היה נראה לומר דהוא תלוי בטעמים הנ"ל, דאי הוא משום מזליה דבנים, א"כ גם אם אביהם היה צדיק צריך להתענות, אבל לפי הטעם שדנים אותו ביום המיתה, אם אביהם היה צדיק אין צריך להתענות, אלא שהגאון רבי חיים פלאגי' בשו"ת חיים ביד (סימן קטז') כתב דגם אם אביו היה צדיק ות"ח צריך להתענות ולומר קדיש בכל שנה, וז"ל: שמעתי באומרים כי כשאביו צדיק שא"צ לו' עליו קדיש ולא הפטרה שכיון דה"ט משום להצילו מגהינם, הרי כיון שהוא צדיק אין צריך לכל זה, ואנכי הרואה שלא צדקו בדבריהם כלל מכמה טעמי תריצי, אחד הוא מ"ש בהדייא בגמ' (סנהדרין מו, ב) פ' נגמר הדין ת"ש מדאקבור צדיקים ודחי לה משום דכתיב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועמ"ש בתוס' דאיכא מיעוט שד' מתו בעטיו של נחש, וגם הרמב"ם הוכיח במישור במי שלא היה רוצה לומר וידוי כמ"ש בס' המורה וידוע דר' האר"י ז"ל גילה לנו דבעולם העליון דנים אפילו לצדיקים כחוט השערה, וכן להעלותו בכל שנה ממעלה למעלה, ואיתא בזה"ק ס' וישב דקפ"ז ע"ב ששאלו על מי שהוא ת"ח זכאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקב"ה ולא זכה לבנים וכו' אתתיה בעיא ליבומי או לא, אי תימא דלבעי ליבומי הא ברקניא איהו דהא אתריה קא ירית בההיא עלמא אלא

ודאי בעיא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדוי אי לאו וכו' יע"ש, **הרי דאע"ג דהוא ת"ח צדיק ועסק בתורה לשמה עכ"ז כיון דאדם יראה לעינים וה' יראה ללבב אנן לא ידעינן בבירור ומשום ספק יש לנו לעשות היבום לתיקון נפשו כן יש לנו לתקן שאר תיקונים לעילוי נשמתו.** ובר מן דין דאפילו אם נודה להם דהם צדיקים גמורים ואינם צריכים לימוד ומצוות שלנו להצילם מן הדין העליון כי זכותם הרבה מאד, מ"מ ע"י שהבן לומד בתורה ועושה מצוות, ממילא רווחא שיגיע לו לאב נח"ר גדול גם מצד בנו ומי לנו גדול בתורה ובקדושה ובחסידות כרשב"י ע"ה זיע"א, ועכ"ז אמרו בזה"ק סו"ס בחקתי כי עסק התורה של בנו הקדוש ר"א מועיל לו, גם אמרו באידרא קדישא דבזכות רשב"י אעטרו לרפב"י חמוי ע' עטרין ומי לנו גדול כרבי פנחס בן יאיר, כמבואר בפ"ק דחולין ה' שלא היה ראוי רבינו הק' שיבוא לסעוד אצלו עד שגבה טורא בינייהו, ואמרו אמוראי קדישי עליון אנחנו כחמורים ולא כחמורו של רפב"י, וכבר כתבתי בזה בעניותי בסה"ק תוכחת חיים (ס' תולדות) יעש"ב בס"ד, ועיין להרב שב יעקב בתשו' חאה"ע (סימן ט"ז דמ"ד ע"ב) שכתב וז"ל **ונ"ל שהקדיש אינו משום גהינם או כפרה אלא תועלת גדול לנשמת המת מטעם הכמוס יע"ש.**

וחוץ מזה נראה לומר כי ע"י שהבן מסגל בתורה ובמצות ועושה צדקה ומחזיק ידי לומדי תורה לעילוי נשמת מר אביו ומרת אמו והקרובים אליו הגם כי יהיו צדיקים וחסידים הרי הוא זוכה עי"ז שהמה בצדקתם בעולם העליון יתפללו בעדו שיהיה לו אורך ימים ועושר וכבוד עי"ז, וישופע מן השפע העליון לו שפע ישועה ורחמים, ועיין בס' מקום שמואל (סי' פ' דפ"ז ע"א) שהביא משם תשובה אחת מ"ש בספרי קבלה שבכל שנה ושנה יום שמת המת דנין את האב המת, לכן הבן אומר קדיש להגין על המת, ע"כ פסק דאסור לאכול על סעודת מצוה, וברש"י בש"ס נדר שלא לאכול בשר ביום שמת אביו ג"כ מטעם הנ"ל וכו', וע"ע להרב מ"ש שם יע"ש, ועיין בתשו' מוהרי"ל. ועוד נראה לומר כי כיון שאמרו רז"ל דהטעם שתיקנו להתענות ביום שמת בו אביו ואמו משום דאיתרע מזליה ויש לו לבקש רחמים מהשי"ת ולשוב בתשובה שלימה א"כ כל לימוד תורה וקיום מצוות שעושה בעדו בעצם היום הזה אגוני מגנא ואצולי מצלא מכל פגע רע ויזכה לשנים רבות נעימות וטובות. עכ"ל. וכן מבואר בשו"ת סוד ישרים [שבסוף שו"ת רב פעלים חלק ד' סימן יז']. וראה עוד בשדי חמד (מערכת אבלות אות צה').

הרי לך דמכל הטעמים הנ"ל יש לומר קדיש ולעשות יום תענית ביום פטירת אביו גם אם היה צדיק גדול.

ובשו"ת דודאי שדה (תשובה האחרונה) דן באדם שאביו מת בארץ ישראל ביום ה' אב, והוא גר בארצות הברית, וקיבל את הבשורה המרה כשעדיין היה אצלו ד' אב, ושואל מתי להתענות, האם ביום ד' אב שאז הוא קיבל את הבשורה, או ביום ה' אב, שבמקום שאביו נפטר כבר היה ה' אב.

ובספר כל בו אבילות (עמוד שצו) כתב שתלוי בטעם הייארצייט, שלטעם שריע מזליה דהבן, הולך בתר היום ששמע, ולטעם שהוא טובת הנפטר, צריך לילך בתר היום שמת בו, וסיים שמ"מ אף מי שעושה לפי היום שמת האב, כגון שעושה זאת בה' באב, יתחיל לומר קדיש במנחה של יום ד' אצלו, כיון שבמקום פטירת האב, כבר הגיע הייארצייט.

וכן תלה זאת החלקת יעקב (יו"ד סימן רלג' בשאלה מה היא יסוד הייארצייט, וכתב שבשו"ת חת"ס (סימן קסא') נראה דהעיקר משום תיקון הנשמה של המת ביום דינא דיליה, שאם הטעם להתענות הוא משום דריע מזליה הרי מאן דלא קפיד לא קפדינן ביה, וכיון דענין התענית ביום היא"צ, כבר נתרשל אצל רובא דרובא, ומה שעושין ביא"צ לימוד

משניות וקדיש, זה ודאי רק לטובת הנשמה, א"כ נראה דיש לפסוק היא"צ בה' באב. אבל ודאי החרד ועושה מה שנוגע גם לטעם הב' דריע מזליה, תענית או סיום מסכת, או איזה שאר ענין תשובה. ודאי צריך לעשות זה גם ביום ד' אב.

ובגשר החיים (פל"ב אות יד) כתב בפשיטות שלענין כל דיני היארצייט אזלינן בתר מקום הפטירה והקבורה, וצריך להחזיקו ביום ה' באב. ויש שהביאו ראיה לדבריו מצום גדליה בן אחיקם, שהרי כשגדליה נהרג, היה מקומות בעולם שזה היה ביום ב' תשרי, ויש מקומות בעולם, שהיה ד' תשרי, ואעפ"כ בכל העולם אין צמים אלא לפי יום הפטירה כפי המקום שנהרג שם.

**ב.** ומי שרגיל להתענות ביום פטירת אביו ואמו אין צריך לקבלו במנחה שלפניו כי הוא מקובל ועומד מכח המנהג, אמנם ראוי שיקבלו במנחה שלפניו, ואומר 'עננו' בתפלת המנחה כדין כל תענית יחיד, כ"כ בגשה"ח (פל"ב סי' ו'), ואם אינו רגיל להתענות, אם רוצה להתענות שנה אחת חייב לקבלו במנחה שלפניו דבל"ז לא נחשב תעניתו, ואם התענה בשנה הראשונה ולא אמר 'בלי נדר' הוי קבלה ואם בשאר השנים אין רוצה להתענות צריך התרה, וכ"כ קישו"ע (סי' רכ"א סעי' א').

**ג.** והנה, רבים נוהגים שאינם מתענים תענית יא"ר ציי"ט עקב חולשת הדורות, ובצוואת הגרעק"א זי"ע לבניו שלא יתענו אלא ילמדו כל המעת לעת או שישכרו אחרים שילמדו, ובס' חוט המשולש (דף ל' ע"א) הביא שהחת"ס והכת"ס זי"ע נהגו לסיים מסכת ולאכול ביום היא"צ של הוריהם רק מאכלי חלב (וכ"ה בילקוט דוד עמ' פ"ר בשם ר"ן נדרים דף י"ב שלא לאכול בשר ולשתות יין), ובס' אורחות רבנו (ח"ב עמ' קס"ג) העיד שהחזו"א והגריי"ק זצ"ל לא היו צמים ביום פטירת אביהם ואמם, וע"ע שו"ת מנח"י (ח"ו סי' קל"ה) שכתב שבספר שער האמונה הביא (והועתק בכמה ספרים) בשם ספר חסד לאברהם (על משניות בהקדמה), וז"ל, כשראו צדיקי הדור התשות כח שבא לעולם, והדור חלש ומתמעט והולך ואין בכחם כלל להתענות ולסגף את גופם, ע"כ המליכו עצה לזה בלא התענית, ויהיה דבר השוה לכל נפש, לקיים ביום היא"צ מצות צדקה והכנסת אורחים בחבורת אנשים יחד לסעודה באחדות ורעות, כמ"ש בספר החיים, דבסעודת מרעים מקיים הכנסת אורחים, דלעניים נקרא בשם צדקה ע"כ, וסיים ע"ז, דמזה נשתרבב המנהג שאפילו עני שבישראל, שאין בכחו לעשות סעודה ביום היא"צ, נותן תיקון, ובזה מקיים מצות צדקה, כאשר שמעתי מחותני הישיש והנכבד הרב ר' אשר אנטשיל ז"ל, ששמע מפה קדוש של סבא קדישא הנקרא שפאלער זיידע נשמתו בגנזי מרומים זי"ע, שזה הוא צדקה אמיתית, כשנותן איזה דבר לשתות יען כי בזה מחזק את לבו ומשיב את נפשו, ונודע מאמר חז"ל כל המקיים נפש אחת מישראל כו' עכ"ל.

ועי' ג"כ בשד"ח (מע' בית הכנסת אות מ'), במה שקרא שם תגר, על אשכנזים שבעירו, שאוכלים מיני מזונות ושותים יי"ש ביום היא"צ, בבית המדרש, שהיא מקום המיוחד לתפילה לבד, אבל מ"מ כתב באמצע דבריו בשם האומרים, שיש בזה תיקון לנשמת המת, שהברכות ועניית אמנים מעלים נשמת המת עיין שם, (ועי' בזה בתשו' קרן לדוד (סי' ל"ז) באמצע התשובה (ד"ה אלא) מזה). ועוד יש סיפור בשם מרן האדמו"ר הגה"ק העטרת צבי מזידיטשוב ז"ל, מגודל הענין בזה ע"י חלום שחלם בפ"א, ששכח ליתן תיקון על היא"צ של אמו ז"ל, וכ"כ בגשה"ח (פל"ב).

ופעמים שהצום גורם לביטול תורה (אורחות רבנו שם בשם הגריי"ק זצ"ל), ובילקוט דוד (שם) כתב שבן תורה יראה לחדש דבר תורה ביום היא"צ ויהיה לתועלת גדולה לאביו ולאמו. ועדיף ללמוד באותו יום לעילוי נשמתם, וירדפו אחר שאר מצוות כצדקה גמ"ח והכנסת אורחים (ס' סגולות ישראל ערך יא"צ בשם צדיקים),

ונוהגים לסיים מסכת או סדר משניות כדי שיהיה סעודת מצוה שפוטר התענית, וכ״כ בגשה״ח (שם), שאף כי לכמה פוסקים אסור לאכול ביום יא״צ אף בסעודת סיום (ש״ך סי׳ רמ״ח סקכ״ז בשם מהרי״ל, פמ״ג סי׳ תמ״ד מ״ז סקי״ט) מ״מ כיון שיש פוסקים המתירים (שו״ת מהר״ם שיק יו״ד סי׳ שס״ז ועוד) ובלא״ה נוהגין להקל בתענית זה, לכן עדיפא לסיים מסכת, וכן נוהגים שנותנים משקה ומזונות אחר התפלה בביהמ״ד לעילוי נשמתם (שו״ת מנח״י שם), ועיי״ש המעשה הידוע מעטרת צבי זי״ע מזידטשוב, וע״ע טעמי המנהגים (ענייני שמחות אות תתרע״ז).

וכ״כ בילקוט יוסף (יורה דעה סימן מ׳ סעיפים טו - יח) יש הנוהגים להתענות בכל שנה ביום פטירת אב ואם, או ביום פטירת רבו, ומנהג טוב וחשוב הוא. אולם אם התענית מפריעה לו בלימוד התורה, שבגללה ימנע מללכת לשיעור תורה, או תלמיד חכם שימעט בלימודו בלילה בגלל התענית, אין להתענות כלל, אלא ירבו בלימוד התורה ביום זה יותר מהרגיל. [ואם אפשר ילמדו תוך תענית דיבור שמעלתו חשובה מאד]. מלמדי תינוקות אין להם להתענות ביום פטירת אב ואם, כל שיש לחוש שימעטו ממלאכתם ביום התענית, הן בכמות הלימוד והן באיכות הלימוד. צריך לקבל עליו התענית בתפילת מנחה של יום קודם התענית, ככל דין תענית יחיד. ונכון שבתחילת מנהגו להתענות ביום פקודת השנה, יאמר שהוא בלי נדר, שזה יועיל לו באופן שירצה לבטל מנהגו לגמרי, בלי התרה. ואם לא אמר כן, ונהג ג׳ פעמים להתענות ביום השנה לפטירת אביו, ורוצה לבטל מנהגו באופן חד פעמי מסיבת חולי, רק לשנה אחת, אינו צריך התרה. אך אם רוצה לבטל מנהגו לגמרי, יעשה התרה בפני שלשה על שלא אמר בלי נדר. הנוהגים להתענות ביום השנה (יאר - צייט) של אב ואם, יש להם להתענות ביום המיתה, ולא ביום הקבורה, ואם אינו ידוע יום המיתה, יתענו ביום הקבורה, וכן מי שנהג להתענות על פטירת רבו, יתענה ביום הפטירה.

ד. ואם חל יום הפטירה בשבת, הנה מרן השו״ע (סימן תקסח׳ סעיף ט׳) פסק כדעת מהרי״ק (בשורש ל״א) אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בר״ח, ידחה למחר. והרמ״א כתב ואין נוהגין כן, אלא אין מתענין כלל, וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון. ובמשנה ברורה (שם ס״ק מה׳) כתב אבל להדליק נר ולומר קדיש יהיה באותו יום.

ובהערות איש מצליח כתבו והספרדים נוהגים להתענות, ויש להתענות ביום שישי ויש נוהגים להתענות ביום ראשון כדעת מרן (רק הלימוד מקדימים אם אי אפשר בשבת, זולת אם גם למחר הוא יום שאין מתענין בו, שאז אין מתענים כלל, דהואיל ואידחי אידחי. וכן מסקנת הכה״ח (אות צג, צד, צו). ועיין בספר יקרא דחיי (סימן יח׳ אות נה׳).

ובילקוט יוסף (יו״ד סימן מ סעיפים כד - כה) כתב אם חל יום פקודת השנה בשבת או ביום טוב, עדיף להקדים את הלימוד לפני שבת, ולערוך את האזכרה ביום חמישי בערב. וזה עדיף מאשר לדחות את האזכרה ליום ראשון. והוא הדין למי שנוהג להתענות ביום פקודת השנה וחל בשבת, שעדיף להקדים להתענות ביום חמישי. וכן לגבי עריכת הסעודה ביום השנה, שעדיף להקדים הסעודה ליום חמישי בערב. ואמנם אם התעורר איזה קושי בעריכת האזכרה ביום חמישי, יכול לדחות את האזכרה ליום ראשון. וכבר ביארנו לעיל שכל הסעודות שעורכים ביום השבעה, ביום השלשים וביום השנה, אינם חיוב על פי ההלכה, אלא מנהג שנהגו בו כדי להרבות זכויות למנוח על ידי הברכות שיברכו הקרואים. ולכן אם מתעורר איזה קושי בעריכת סעודה בימים הנזכרים, יסתפקו בעריכת אזכרה בדברי תורה וכדומה. [ואם אפשר יחלקו לצבור מיני תרגימא, שיברכו מזונות העץ והאדמה, וברכות שלאחריהן]. [ילקו״י אבלות עמוד תרכז].

ובהארה (שם אות כד) כתב הנה בשלחן ערוך סימן (תקסח סעיף א) הביא ענין התענית ביום פטירת אביו או אמו וכתב שם בסעיף ט' וזה לשונו אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בראש השנה ידחה למחר, הגה, ואין נוהגים כן אלא אין מתענים כלל וכו', ע"כ. אמנם באחרונים הביאו משם האר"י ז"ל דעדיף להקדים הלימוד והתענית ביום הפטירה שחל בשבת, וההסבר בזה כי אף שכבר דנו את האדם בעת פטירתו, עם כל זה מידי שנה בשנה ביום פטירתו דנים אותו לתת דין וחשבון על מה שהשפיעו מעשיו בעולם הזה, ומשום ברא מזכה אבא נהגו להתענות ולערוך אזכרה ולימוד לעילוי נשמת הנפטר ביום הפטירה, ואם כן עדיף להקדים הלימוד והאזכרה כשחל בשבת שהרי עדיף להרבות זכות למנוח ולהתפלל וללמוד לעילוי נשמתו קודם הבאתו לדין להעלותו ממדרגה למדרגה בגן עדן, או להצילו מדינה של גיהנם, ואם ידחה ליום א' מאי דהוה הוה.

ועיין במאמר מרדכי (אורח חיים סימן תקסח ס"ק ז שהביא מדברי הט"ז שביום הפטירה יתענה אפילו בראש חודש, ותמה עליו דהלכה פסוקה היא שאין מתענין בראש חודש, וגדולה מזו כתב מור"ם שאין מתענין כלל כל שנדחה, ולא אאמין כי יסופר שיטעו שתי צנתרות הזהב המאירים עינינו בכל פסקי השלחן ערוך המגן אברהם והט"ז, שיטעו בדבר זה אבל מה נעשה שלא מצאנו פתח התורה לדבריהם. ע"ש. ואמנם עיין למהר"ח פלאג"י בספר רוח חיים (אורח חיים סימן תקסח אות ו') שכתב שלפי דברי מרן יתענה ביום א', ולדעת מור"ם אין מתענה כלל, ובלקט קמח כתב בשם ת"ל ההואיל ואידחי אידחי, והרב כבוד חכמים כתב שיתענה בערב שבת, כי מה מועיל התענית לאחר שעבר זמנו. וכן דעת הרב פני אהרן (סימן ז"ך), וכבר הרחיב הרב דבר משה (סימן סח) וכתב, דלילך על קברו יהיה בערב שבת, אך התענית יהיה ביום א'. ושכן עשה מעשה מהר"ח וכו'. וכן כתב בספר ארחות יושר. ובודאי דכוותייהו נקטינן. כיון דמרן נמי סבירא ליה הכי. ועמו עוד ג' רבנים. הדבר משה ומהרח"א וארחות יושר. ובאמת שבעיקר דין תענית בערב שבת יש פקפוק אם מתענים או לא. כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה ומפאת זה יש לדחות התענית ליום א'. ואם הם כמה אחים, חציין יתענו ביום ו' וחציין יתענה ביום א' ע"ש. וכן כתב עוד בספרו בשו"ת חיים ביד (יורה דעה סימן קכה אות מג, דף קכו) שאם יש ב' בנים או יותר חציים יתענה ביום חמישי וחציים ביום א'. ואם היה בשנה הראשונה הקבורה ביום שלאחר המיתה, כשחל בשבת יתענה יום א' אם הוא בן יחיד, ועיין להרב נחמד למראה חלק ב' (דף רו) ע"ש. ובכף החיים (שם אות צד הביא בשם הרב כבוד חכמים דיתענה בערב שבת, כי מה מועיל התענית אחר שעבר זמנו, וכן דעת הרב פני אהרן (סימן כז) אך מר אחיו הרב דבר משה (חלק יורה דעה סימן סח) כתב דילך על קברו בערב שבת, אך התענית ביום א' ושם העלה דלדידן שקבלנו הוראות מרן יש לנהוג כמרן שיתענה למחר. ע"ש. ומאחר ואין זה ענין של הלכה וחיוב אלא מנהג טוב וחשוב, והוא מילתא דמסתברא הכי, משום הכי כתבנו לנהוג להקדים את הלימוד וגו' וכן שמעתי בשם מרן זיע"א.

ובספר זכרונות אליהו (הלכות אבלות מערכת י"ד אות ו') כתב שאנחנו הולכים אחר הוראות מרן להתענות ביום א'. ומכל מקום ראיתי כמה בני אדם שנוהגים שבשנה הראשונה כשרוצה להתענות, יאמר שאם חל בשבת שלא יתענו כלל ובודאי מהני תנאי בשנה א'. ועיין במנחם אבלים (דף כו) ע"ש. ועיין עוד בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת אבלות אות צו).

ה. בשו"ת יחוה דעת (חלק א' סימן נ') הביא מהחכמת אדם (כלל קע"א סי' י"א), שמי שנהג להתענות ביום פקודת השנה של אביו או אמו, (כפי שמובא מנהג זה בטור ושלחן ערוך או"ח סי' תקס"ח), ורוצה לבטל מנהגו מסיבת חולי, צריך

לעשות התרה, ואם התנה מראש שנוהג כן בלי נדר, אינו צריך התרה. וכן פסק בקיצור שלחן ערוך (סי' רכ"א סעיף א').

ו. כשחל יום פטירה של אב או אם בשבת ומקדימין התענית כנ"ל, יש מקדימים ליום חמישי וכעין שכתב המ"ב (סימן תיז סק"ד) כשחל ראש חודש בשבת מקדימין להתענות תענית ערב ראש חודש ליום חמישי, וכ"כ כה"ח (שם ס"ק כא). ויש מתענים ביום השישי כדין ער"ח שחל ביום השישי שלדעת הבא"ח (ש"ב ויקרא אות ד) כתב שיתענו ביום ו', אולם דעת כה"ח (תיז ס"ק כא) להקדים ליום חמישי, וכ"כ הערוך השולחן (סי"א), ודעת המ"ב (תי"ז סק"ד) שאותן שאומרים סליחות יתענו ביום חמישי, ואותן שאין אומרים סליחות יתענו ביום השישי, (אמנם במ"ב סימן תק"ן ס"ק יא משמע כהכה"ח). ואם יש סיבה להעדיף את יום השישי ליום חמישי מפני שיודע שביום זה יהיה לו פחות ביטול תורה כגון שאינו מלמד תלמידים ופחות תפריע לו התענית בשעה שמכין עצמו לקראת שבת מלכתא, יתענה ביום השישי ולא ביום חמישי וכמו שנהגו חסידי צ'רנוביל להתענות תענית שובבי"ם ביום השישי דוקא למנוע ביטול תורה, והזכרנו בזה בשיחות חיזוק (שמות), אולם אם יש סיבה שלא להתענות ביום השישי כגון שיושב סנדק[ב] או שמוזמן לברית וכיו"ב יתענה ביום חמישי, שיש בו מעלה מצד שהוא עת רצון, וכמו שכתבו התוספות (בבא קמא פב.) ד"ה כדי וז"ל: ואם תאמר מאי שנא שתיקנו (לקרוא בתורה) שני וחמישי וי"ל משום דאמר במדרש משה רבינו עליו השלום עלה בחמישי לקבל לוחות האחרונות וירד בשני, ונתרצה לו המקום, ולפי שהיה עת רצון באותה עלייה וירידה קבעו בשני וחמישי, ולכך נמי נהגו להתענות בב' וה'. ע"ש.

---

ב. וכן קבעתי השנה שנת תשפ"ד שיום פטירת אימי ע"ה י"ב כסלו חל בשבת, קיבלתי התענית לע"נ אימי ע"ה ביום רביעי להתענות ביום חמישי, הגם שבד"כ אני מעדיף להתענות ביום השישי מאשר ביום חמישי כדי למעט בביטול תורה וכנ"ל, אולם השנה ביום השישי נתבקשתי מחתני הרב נריה הי"ו ובתי רבקה מב"ת לישב סנדק לנכדי נ"י [והוא פלא ואות ומופת לזכות אימי ע"ה שביום פטירתה י"ב כסלו תשפ"א השתטחתי על קברה ובקשתי רחמים זיווג הגון לבתי רבקה, ובדיוק סיימתי ללמוד מסכת קינים עם פרוש קן מפורשת, ובאותו יום הוצע השידוך של חתני הרב נריה שאימי ע"ה אמרה לבתי רבקה לפני פטירתה שהוא השידוך שלה... ולמחרת נפגשו ואחר זמן קצר התחתנו ובחסדי השי"ת בנם השני נ"י כן ירבו נימול ביא' כסלו התשפ"ד סמוך ליום פטירת אימי לעורר זכותה ע"ה] לכן הקדמתי התענית ליום חמישי, וב"נ אוסיף סיום מסכת חלה בירושלמי (מהלימוד כסדר) בליל השישי לתוספת זכות לע"נ אימי ע"ה וכאמור.

# סימן רפז

**(שו"ע יורה דעה סימן רסה')**

**שאלה:**

**בברית מילה יש שנהגו שהסנדק מברך על הכוס של היין ושותה, ויש שנהגו שאחד מהציבור מברך על כוס של ברכה, מה המקור לזה.**

**תשובה:**

**נכון מאוד לכבד סנדק שמחזיק את התינוק שיהיה צדיק וירא שמיים, והוא מועיל מאוד להמשיך נפש קדושה לרך הנימול, וכן לכבד את הסנדק שהוא גם יברך על הכוס בשעת המילה וישתה ממנו בעודו מחזיק את התינוק, ויש בזה גם את עיקר הכפרה לסנדק שחשוב כמקטיר קטורת וכמזבח המנסכים על גביו יין, וגם את סגולת הסנדקאות כמקטיר קטורת שהקטורת מעשרת, ובשתיית הסנדק מהיין נמשך גם רפואה לתינוק הנימול, ובפרט אם הסנדק תלמיד חכם, אולם במקום שיש עשה דכבוד תורה או מניעת מחלוקת וכיו"ב אין להקפיד בדבר הגדול השלום ומעלת הויתור גדולה יותר.**

הנה השולחן ערוך (יו"ד סימן רסה' ס"א) כתב: ואבי הבן או המוהל או אחד מהעם מברך על הכוס בורא פרי הגפן. ובהגהות רעק"א (ס"ק א') הביא בשם התורת חיים (ספ"י דסנהדרין שכתב דדוקא הסנדק המחזיק הילד על ברכיו בשעת המילה הוא יחזיקנו ג"כ בשעת הברכה, וישתה מהכוס יין. וציין למה שכתב הרמ"א (שם ס"ד): וי"א דמברך אכוס בכל תעניות ונותנים הברכה לתינוקות קטנים, וכו', וי"א דאף בלא תענית יוצאים בזה (והיינו שהתינוקות שותים), אבל אין נוהגין כן אלא הסנדק שותה כשאינו תענית. ובביאור הגר"א (שם ס"ק כט' כתב, הסנדק ר"ל המברך. והש"ך (ס"ק יד' העיד שבכל מקום שהיה, אין נוהגין כן לתת לסנדק לשתות אלא נותנים לשתות לנערים קטנים.

ולכאורה נראה דאפילו לפי המנהג שצריך ליתן לסנדק לשתות, אבל אין משמע דהוא מברך אלא המברך מברך, ונותן הכוס לסנדק לשתות, וע"ז העיד הש"ך שאין המנהג כן, אבל לא כתב שהסנדק מברך ושותה אלא סומך על ברכת המברך. (כ"כ בשו"ת משנה הלכות חלק יד' סימן מד'). וגם בביאור הגר"א אינו מוכרח דהסנדק מברך, דאפשר דר"ל דלאו דווקא הסנדק אלא מי שמברך הוא שותה, וי"ל"ע.

ובתורת חיים נתן טעם שהסנדק ישתה, משום שהילד הנימול נחשב כקרבן כדהביא ממדרשים ממילא נחשב הסנדק כמזבח, וכוס היין הוא כנסכים שמנסכין ע"ג המזבח, ובשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ג' סימן ק' כתב עליה: אבל נראה דאף שבתו"ח איתא שבשביל זה יחזיק הסנדק את הילד גם בשעת הברכה וקריאת השם כדכתב רעק"א בשמו, נראה דלאו דוקא דה"ה נחשב כנסכים ע"ג המזבח כשישתה הסנדק אף שיחזיקו אחר בשעת הברכה כמנהגנו, דהא הנסכים ניסכו ע"ג המזבח גם אחר שכבר הוקטרו האברים דלא מצינו שיהיה קפידא שדוקא כשעדיין האברים קיימין ינסכו היין דאף שבקרבן התמיד שתיכף אחר העלאת האברים על המזבח הקריבו המנחה והחביתין ואחר זה נסכו היין שעדיין מסתבר שלא נתעכלו האברים, מ"מ בשאר קרבנות לא מצינו סדר זה והרבה פעמים הקטירו האברים בלילה והנסכים הא הקריבו ביום דהנסכים הבאים עם הזבח אין קריבין אלא ביום, והיה נמצא בהכרח שהנסכים ניסכו כשלא היו האברים ע"ג המזבח, וא"כ איכא הטעם של התו"ח

ליתן להסנדק לשתות אף אחר שנטלו ממנו התינוק לכבד בהחזקתו בשעת הברכה, דיש להחשיב להסנדק כמזבח לתינוק זה אף אח"כ כל זמן שעוסקין בענין מצות המילה, וכוונת התו"ח שיחזיקנו הסנדק גם בשעת הברכה הוא כדמסיק שם התו"ח ודלא כאותן שנוטלין את הילד מן הסנדק לאחר שנימול ונותנין אותו לאדם אחר להחזיקו בשעת הברכה והוא שותה כוס של הברכה דאיהו לאו מזבח יחשב, היינו דאותן האנשים חשבו שהמנהג ליתן לשתות להסנדק מטעם שנחשב כמזבח איכא גם על זה שמחזיק את התינוק בשעת הברכה וזה כתב שהוא טעות דאיהו לאו כמזבח נחשב דרק הסנדק שהחזיקו בשעת המילה נחשב כמזבח, וא"כ איכא הטעם ליתן להסנדק לשתות אף אחר שנטלו התינוק ממנו, ואף שבלשון הרעק"א משמע קצת דמצריך לשתיה דוקא שהסנדק יחזיק הילד גם בשעת הברכה אין הלשון מדויק כל כך דבתו"ח הוא משמע כדפירשתי. ע"כ.

עוד כתב (שם בתחילת דבריו) דמן הראוי שלא יהיה הפסק בין הברכה לשתיית היין, וז"ל: ראיתי מה שכתב בני אהובי הרה"ג ר' דוד פיינשטיין שליט"א שהעיר על מה שאני נוהג כשאני המברך בברית מילה שתיכף אחר הברכה לשתות מקצת מהכוס וממלא עוד הפעם ואומר תפלת קיים את הילד וקריאת שמו עד גמירא וגומר אני או האב את השתיה, דבר נכון שבמקום שיכול לקיים שניהם היינו גם את המנהג שאין שותין עד אחר תפלת קיים את הילד, **דהוא דאם כבדו לאחר לקריאת השם להילד דהוא בתפלת קיים את הילד שישתוק המברך עד שיגמור השני התפלה ואז ישתה המברך בלי הפסק שיחה, ואם המברך אומר הכל יאמר להסנדק שיכוין להוציאו בברכת היין וישתה הסנדק ולא המברך,** כדאיתא בחדושי רעק"א בשם תורת חיים, שכן אדרבה צריך לעשות, וזה נכון כדי למעט בשינוי מנהג ויפה העיר. עיי"ש.

גם בס' תשובות והנהגות (כרך ב' סימן תצה') כתב שיש מעלה גדולה ורפואה לתינוק שהסנדק ישתה מהכוס של ברכה, וז"ל: כאשר אני מתכבד בסנדקאות אני נוהג בס"ד לדקדק לשתות מיין דכוס מילה. ומקור הדבר בהגרע"א בהגהותיו לש"ע רס"ה בשם התו"ח ספ"י דסנהדרין שסנדק כמזבח (וכמבואר במדרש והילד כמו קרבן, ובקרבן צריכים נסכים, **וע"כ מדקדקין ליתן מכוס של ברכה דוקא בגרונו של הסנדק דהוה ליה כיין ע"ג מזבח, ומשלימים בכך המילה שיש אז קרבן עם נסכים.** וברמ"א להלן רס"ה (סעיף ד') מביא המנהג שהסנדק הוא ששותה, רק הש"ך שם מביא שנותנים לנערים קטנים, וע"ש בפתחי תשובה שראוי למברך לטעום, וע"כ ראוי לקיים שניהם שהמברך ישתה מעט ואח"כ יתן לסנדק ולנערים לטעום מיין מצוה כדי לחנכם במצוות, ואולי טענת הש"ך היא שלא שמע הסנדק לבד שותה שנערים גם כן שותים, אבל עיקר המנהג לסנדק לשתות יסודו בקודש מדברי התו"ח והגרע"א וראוי לקיים דבריהם. ואם כי לשון התו"ח הוא דדוקא הסנדק המחזיק הילד על ברכיו בשעת המילה הוא יחזיקנו גם בשעת הברכה וישתה מהכוס יין, ולכאורה מירי דהיינו שנותנים לסנדק גם סנדק מעומד ובזה הוא דקאמר דהסנדק מעומד ישתה היין, אבל כבר הבאנו ממעשה רב החדש שאין שום מצוה בהחזקת התינוק בשעת הברכה והוא רק כיבוד ולכן נראה שנתכוין שלסנדק מגיע הכיבוד להחזיק הילד בשעת ברכה והמצוה לטעום מהכוס מגיעה לו. וראיתי דבר חידוש ב"לקט יושר" וז"ל ושמעתי מהח"ר שמעון פילר יצ"ו כשהיה הגאון [התרומת הדשן] בעל ברית אינו שותה מכוס של ברכה אף על גב שהוא רפואה לתינוק מפני שהוא מסופק אם חצי שיעור צריכה ברכה מעין ג' ושיעור שלם אינו יכול לשתות בשחר וכן אני רואה שלא שותה עכ"ל. וחזינן עכ"פ דשתיית הסנדק מכוס של ברכה זהו רפואה לתינוק וצ"ב. ע"כ.

וכיון שמצינו מעלה שהסנדק ישתה את הכוס של ברכה, יש לקיים המנהג שגם הוא יברך הברכות, בפרט אם הוא צדיק וחסיד, שהרי כך הוא הדין, לתת את הסנדקאות לאדם צדיק יר"ש ות"ח, וכמו שהביא הרמ"א (יו"ד סי' רסד' ס"א) בשם האו"ז שיש לאדם לחזור ולהדר אחר מוהל ובעל ברית היותר טוב וצדיק. ובעל ברית היינו הסנדק כמו שהביא בתשובות והנהגות (כרך א' סימן תרג') דבפזמון בברכות למוהל וסנדק נקרא הסנדק בעל ברית המילה, שהוא הפועל בברית, ועיין ראב"ד בהשגות רפ"ג דמילה דכשאין האב שמה, הסנדק הוא שמברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, **ואם הוא בעצמו לא שומר כראוי המצוות, זה פוגם בנימול גופא**, ושפיר קאמר הרמ"א לחפש הכי צדיק למוהל ולסנדק דוקא. וזהו שורש המנהג מובא בנו"ב (יו"ד פ"ו שהראב"ד תמיד הסנדק, לא רק שישגיח על המוהל, אלא זהו טובת הילד שהסנדק צדיק וכמבואר ברמ"א, ורק בזמן האחרון התחילו לכבד קרובים ואנשים פשוטים ולא משגיחים לקיים פסק הרמ"א שמקורו בקדמונים, וכ"ש סנדק מחלל שבת ח"ו. ועוד שהרי כתב הרמ"א (סי' רסה סי"א) דגדול כוח הסנדק מכוח המוהל להקדימו לקריאת התורה שהרי הוא כמקטיר קטורת, וא"כ כ"ש שהסנדק צריך שיהיה ראוי לזה, ואכמל"ב.

ושו"ר ש"כ בס' בנהר מצרים [מילה כז'] שהמנהג פשוט שאם ימצא בעת המילה אב"ד של העיר הוא מברך הברכה. וכן כתב בספר שרביט הזהב "ובהיותי מיום עומדי על דעתי מוהל בעבודת ה', שמתי פני לדעת מה טעם יש לברכה זו שעשה בה מעלה יתירה שלא לאומרה כי אם אחד העם המיוחד שבעם. ויגעתי ומצאתי און לנפשי, וראיתי ממש בדברי חז"ל הראשונים, שברכה זו לא נאמרה כאשר היא נקראת, כי יש בה פנימיות" וכו', ושם האריך לבאר ברכה זו.

כתב הרה"ק רבי בונם יואל טויסיג ממאטערסדארף זיע"א בספרו 'תפארת בנים' על קיצור שלחן ערוך (ח"ב עמ' ערה) שפעם אחת כשפגש הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן, את הרה"ק ה'לב שמחה' מגור זיע"א, שאלו מה פשר דבר שלא זכה לעשירות, על אף ששימש כבר פעמים רבות כסנדק. נענה לו ה'לב שמחה' ואמר: עיין בהגהות רבי עקיבא איגר על שו"ע יו"ד (סימן רסה ס"א) על דברי המחבר שכתב: ואבי הבן או המוהל או אחד מהעם מברך על הכוס בורא פרי הגפן וכך מציין הגאון רבי עקיבא איגר: בתורת חיים (ספ"י דסנהדרין) כתב דדוקא הסנדק המחזיק הילד על ברכיו בשעת המילה הוא יחזיקנו גם כן בשעת הברכה וישתה מהכוס יין, עיי"ש.

וכך כתב ה'תורת חיים' על דברי הגמרא סנהדרין (פט:) אם אני אומר לו זבח את בנך לפני, מיד זובחו, לפי שקטרג עליו על שלא הקריב שום קרבן מסעודת בנו, לכך השיב לו שאפילו אם יאמר לו זבח את בנך עצמו לשם קרבן מיד זובחו. ובסמוך נמי דאמר ליה יצחק לישמעאל ובאבר אחד אתה מגרה בי, אם אומר לו הקדוש ברוך הוא זבח עצמך וכו' לפי שהמילה כקרבן יחשב כדמשמע במדרש רבה (ריש פ' וירא), רבי לוי פתח, שור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' אמר, מה אם זה שהקריב שור ואיל לשמי הריני נגלה עליו ומברכו, אברהם שמל עצמו לשמי על אחת כמה וכמה. ולכך בשעה שמל אברהם ילידי ביתו והעמיד גבעת ערלות והתליעו, עלה ריחן לפני הקדוש ברוך הוא כעולה, שהוא כליל לאישים, כדאיתא במדרש רבה (סוף פרשת לך לך). ומהאי טעמא נראה מה שמלין בבית הכנסת בצפון, לפי שהעולה שחיטתה בצפון, והיינו דאמר ליה באבר אחד שנעשה בך קרבן אתה מגרה בי, אם אומר לי הקדוש ברוך הוא זבח עצמך לפני, לשם קרבן אני זובח. וכיון שהילד הנימול נחשב כקרבן כך רגלי הסנדק שמלין עליהן חשוב כמזבח כמו

שכתב בהדיא מהרי"ל ז"ל בהלכות מילה. ונראה דלכך נוהגין ליתן כוס יין של ברכה לשתות לסנדק ואין נותנין אותו לתינוק כדרך שנוהגין בכוס יין של קדוש, לפי שהעולה טעונה נסכים שהיו מנסכין יין על גבי המזבח בשעת ההקרבה. וכיון שהילד דומה לקרבן עולה, והסנדק דומה למזבח, לכך נותנין כוס יין של ברכה בגרונו של סנדק, דהוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח.

וכי האי גונא איתא בפרק בא לו (יומא עא.): אמר רבי ברכיה הרוצה שינסך יין על גבי המזבח ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין, שנאמר (משלי ח, ד) 'אליכם אישים אקרא', נראה דלכך נקט לישנא ד'ימלא גרונם יין' ולא קאמר ישקה תלמיד חכם יין, לפי שהיין שהיו מנסכין על גבי המזבח היו נותנין בתוך הספל שהיה על גבי המזבח, והיה בו נקב כמין חוטמין, כדאיתא סוף פרק לולב וערבה (סוכה מט:), ואותו נקב עשוי כגרון של אדם ומשם יורד לשיתין. וקאמר ריש לקיש התם, בזמן שמנסכין פוקקין את השיתין, לקיים מה שנאמר (במדבר כח, ז) 'בקודש הסך נסך שכר לה'. ופירש"י ז"ל, שפוקקין את הנקב, שהנסכים יורדין בו לשיתין, שיראה היין עליו כגרון מלא ושבע. ואיתא נמי התם (בגמרא) אמר רב פפא, שמע מינה כי שבע איניש חמרא, מגרוניה שבע. לכך נקט ימלא גרונם של תלמידי חכמים יין פירוש תחת גרונו של מזבח והוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח. והכי נמי כשנותנין כוס של ברכת היין בגרונו של סנדק, הוה ליה כמנסך יין על גבי המזבח מאחר שהסנדק חשוב כמזבח.

ומהאי נראה, דדוקא הסנדק המחזיק את הולד בשעת המילה על ברכיו, הוא יחזיקנו גם כן בשעת ברכה, וישתה מן הכוס של יין, ודלא כאותן שנוטלין את הילד מן הסנדק לאחר שנימול, ונותנין אותו לאדם אחר להחזיקו בשעת ברכה, והוא שותה כוס של ברכה, דאיהו לאו מזבח יחשב, ומה לו לשתות כוס של ברכה זו.

והיינו דכתיב (בראשית יד, יח) 'בראשית (פרשת לך לך פרק יד פסוק יח) 'וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן', ואיתא במדרש שרמז לו על המנחות והנסכים, לפי שאברהם נביא וחכם הוה, והוציא לו לחם לאכול ויין לשתות, והוה ליה כאלו הביא מנחות ונסכים שנאמר 'אליכם אישים אקרא'. עכ"ל ה'תורת חיים.

והפטיר ה'לב שמחה', שכנראה שהסגולה להתעשר הוא דוקא אם הסנדק מחזיק התינוק גם בשעת הברכה ושותה היין, כדברי ה'תורת חיים' הנ"ל. וסיפר הגר"ח קרייזוירט זצ"ל שאחרי זה בהזדמנות הראשונה שהיתה לפניו אכן ביקש שהוא רוצה לשמש כסנדק גם בעת הברכה וגם לשתות היין כנ"ל, וכעבור זמן קצר הרויח סכום גדול על ידי זכיה בגורל.

(ספיר ויהלום פר' תזריע ע"ח – להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א).

ובתשובות והנהגות (כרך ד' סימן רכד') כתב בזה וז"ל: במעלת הסנדק מפורש ברמ"א (רס"ה סעיף י"א) שהוא כמקטיר קטורת שמתעשר, ולכן מביא שנהגו שלא ליתן מילת שני ילדים לסנדק אחד, והגר"א שם מביא שמעולם לא ראינו סנדק שמתעשר. וכשנתבונן נראה שסנדק אינו רק שמחזיק הילד על ברכיו, אלא צריך עוד כמה עניינים כדי לזכות למעלת וסגולת הסנדק בשלימות. ובחידושי הגרע"א בהגהותיו ליו"ד סי' רס"ה מביא את ה"תורת חיים" שצריך להיות סנדק גם בשעת ברכה וישתה מהיין, והיינו שמחזיקו לא רק בשעת מילה אלא גם בשעת אמירת הברכות אח"כ הוא עדיין סנדק, ומחזיק את הילד ושותה מהיין.

**אמנם יש אומרים שהסנדק סגולתו רק כשהוא בעל ברית, והיינו כשאבי הבן צריך לכך ובמיוחד בבן תורה, משלם הסנדק**

**עבור הוצאות כל הסעודה בבשר ויין ושמח בו ולכן נקרא בעל ברית, וכן הוא משלם למוהל אם צריך לשלם לו שהוא בעל ברית, והדבר מוכח מנוסח הרחמן שמוסיפים בסוף הסעודה בברהמ"ז, "הרחמן הוא יברך בעל ברית המילה אשר שש לעשות צדק בגילה", והכוונה היא לסנדק שהוא נקרא בעל ברית המילה, והיינו שהוא משלם הכל ולכן נקרא בעל ברית המילה, ושש ושמח לעשות צדקה לשלם את הוצאות הסעודה ולכן מתברך.**

שוב נדפס ספר "אמת ליעקב" מהגאון רבי יעקב קמנצקי זצ"ל ומצאתי שם שפירש (ביו"ד סי' רס"ה בהגהה) כמ"ש שלכן אין הסנדק מתעשר היום כיון שעכשיו פסקו ליתן את הוצאות הסעודה ואין כאן צדק (צדקה) בגילה ולכן אין ברכת עשירות ע"ש.

ושמעתי גם מא"א זצ"ל שסנדק נקרא דוקא כשמחזיק את הילד שעל ידו נעשית המילה, וכן משלם עבור הסעודה, ומשלם גם איזה מתנה לילד להלבישו, וכן מפורש ברבותינו בעלי התוספות על התורה במה שנאמר וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וגו', והיינו שהקב"ה היה סנדק שסייע לאברהם אבינו למול ולכן נתן לו מתנה ז' עממין, ומסיים שם "מכאן שהסנדק נותן מתנה לילד", וכן נהגו שנותן הסנדק כסף או מלבוש עבור הילד הנימול, דנחשב בזה כאלו הוא בעצמו מל אותו, וכ"ש אם הילד הוא ממשפחת נצרכים שאז השכר כפול ומכופל.

ומיהו אף שהבאנו לעיל את דברי הגרע"א שהמחזיק את הילד בשעת הברכות ושותה מהיין הוא חלק ממצות הסנדק, הנה ברמ"א (רס"ה סעיף ד) מפורש שהסנדק שותה מהיין, ומפרש שם הגר"א דהסנדק היינו המברך ונקרא סנדק לענין זה, ובמע"ר החדש הבאנו שהגר"א ביטל את דברי האומרים שלהחזיק את הילד בשעת ברכה הוא כיבוד חשוב עד שנקרא אצלם סנדק שני, וע"כ נראה שאפילו אם נימא שלהחזיק התינוק בשעת ברכה ולשתות מהיין הוא שייך לסנדק, עדיף אם הוא ג"כ מברך ששכר ברכה בידו ושייך לברכה יותר.

ומיהו יש להעיר שסנדק הלא דומה לקטורת, והרמז בזה הוא שהעבודה נעשית בפנים בלי שיראה איש, וראוי שאף הבעל ברית דהיינו הסנדק, לא יגלה ולא יתפאר בעבודתו, רק יעשה הכל בסתר, אבל יקיים בלבבו "שש ושמח לעשות צדק בגילה". ומעתה נבין מה התפקיד הנדרש מהסנדק כדי שיזכה לברכת הצלחה ועשירות, [ולפעמים זוכה בזה גם לבנים], והיינו שלהתינוק מועיל מאד אם הסנדק הוא ירא שמים וכ"ש כשהוא צדיק, וכמבואר ברמ"א ר"ס רס"ד שצריך להדר לבעל ברית שיהא היותר טוב וצדיק, אבל להסנדק עצמו כדי לקבל שכרו בהצלחה ועשירות, היינו כשהוא בעל ברית והוא משלם כשצריך עבור סעודה יפה ומכובדת בבשר ויין, וכן מעניק מלבוש לתינוק במתנה, ושש ושמח שיכול לקיים מצוה הזאת דנחשב כאלו הוא מקיים גוף מצות מילה דבנו, ומברך את הברכות או לכל הפחות שמחזיק את הילד כשמברכין, ושותה מלא לוגמיו מהיין ואז בס"ד יזכה להצלחה ועשירות וכמבואר בחז"ל. ולגבי הילד הנימול, הא גופא שמשמש כקטורת ומזכה את הסנדק להיחשב כמקטיר קטורת הוא טובה גדולה לו. ואף שאפילו להיות סנדק לבד, והיינו שמחזיק את הילד על ברכיו כשמלין אותו ומשמש כמזבח, כמו שנהוג היום ומקובל בבית ישראל הוא ג"כ מצוה גדולה ותיקון גדול, מ"מ התיקון בשלימות הוא כמ"ש.

וכל זה אם הסנדק הוא ירא שמים, אבל אם ח"ו הוא מזלזל במצוות לא מועיל הסנדקאות לא להסנדק ולא להנימול, וכבר נשאלתי מאברך בעל תשובה אחד שאביו מחלל שבת אבל הוא מחזיקו בכל צרכיו שיוכל ללמוד תורה, ודורש ממנו עכשיו שיתן לו סנדקאות, ואינו יכול להשתמט, והשבתי

לו שאכן יתן לו את הסנדקאות, אבל יתן לירא שמים להחזיק את רגלי התינוק בשעת המילה שזהו גמר הסנדקאות, ובשעת הדחק יוכל לסמוך ע"ז ולא יהא בס"ד להילד שום הפסד ח"ו. (ושמעתי שהיה פעם ויכוח בין שני מחותנים למי מהם ליתן סנדקאות ולא יכלו לבוא להכרעה, ושאלו את מרן החזון איש זצ"ל, והשיב שיש כאן צד שלישי והוא התינוק עצמו, שסנדק צדיק זה טובה להתינוק וצריכים להתחשב גם בטובת התינוק). וכל הסדר שהבאנו לעיל הוא גמר הסנדקאות בשלימות, אבל על כל פעולה ופעולה השייכת להסנדקאות מקבל שכר, אלא שבאופן שהבאנו זהו סנדק ובעל ברית כראוי. ובמק"א הבאתי דטוב שיבקש הסנדק מהאב להוציאו בברכת להכניסו ששייך גם לו, ויראה אז נפלאות וכהבטחת חכמינו ז"ל. ע"כ. ואכמל"ב.

הנה גם מדבריו משמע שטוב שיתן לסנדק לברך את הברכות, והוא טובה גדולה לתינוק, וכך למד בדברי הגר"א.

ועובדא ידענא בהגאון הצדיק האדמו"ר רבי אלעזר אביחצירא זיע"א שהקפיד לברך על הכוס בשעה שישב סנדק (וכך עשה כשישב סנדק בברית בני ישראל נ"י) וכששאלתיו בזה הזכיר את דברי התורת חיים ואמר לי שכך זוכים למצות סנדקאות בשלימות, וכן נהג להבה"ל האדמו"ר רבי ברוך אביחצירא שליט"א (כשישב סנדק לבני יעקב נ"י).

ובשו"ת מבשרת ציון להגאון הגדול רבי בנציון מוצפי שליט"א כתב שאמר לו אחד שמרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א אמר לו שסנדק בלא לשתות את היין "אינו שוה כלום" ושכ"כ האדמו"ר ממונקטאש זיע"א והשיב לו הגר"ב מוצפי שליט"א אמת הדבר, גם אני שמעתי את מרן זיע"א מדבר כך. ע"כ.

אמנם שמעתי ממו"ר מרן הראש"ל הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א בשיעורו בלויין שיתכן שאביו מרן זיע"א הקפיד לברך על הכוס בשעה שישב סנדק כדי לחסוך זמן של כיבודים ולמנוע ממנו ביטול תורה.

# סימן רפח

## (שו"ע יורה דעה סימן רסה')

**שאלה:**

**האם רשאי לכוין בסעודת ברית מילה שעושה שהיא גם לכבוד הילולא של צדיק וכיו"ב.**

**תשובה:**

**בסעודה שעושה לכבוד המילה רשאי לכוון בה גם לכבוד סעודת הילולת צדיק, כמו כן לעשות בה סיום מסכת ולכוין גם כסעודת סיום מסכת ואין בזה משום אין עושין מצוות חבילות, ואדרבה ככל שיוסיפו בה סעודות מצוה תתוסף קדושתה.**

הנה נודע שאין בזה משום מה שאמרו חז"ל בפסחים קב: ובסוטה ח. אין עושין מצוות חבילות חבילות, וכמו שהסביר הגאון רבי עמרם בלום בשו"ת בית שערים (או"ח סימן נג שלא שייך חבילות אלא בעושה ב' מעשים בפעם אחת, וכלשון חז"ל אין עושין מצות חבילות, דאז שייך שנראה כמשוי וממהר ליפטר וכן אין לבו פנוי, [כמו כהן שמשקה שתי סוטות כאחת, או שמטהר שני מצורעים כאחד], אבל בעושה רק מעשה א' של מצוה, וממילא נעשה עוד מצוה, כגון סעודה אחת לכמה שמחות שמחת ברית המילה וסעודתה וסעודת ההילולא לא נראה כמשוי וגם לבו פנוי, ולא שייך בו משום חבילות[ג], וכן

---

ג. [וכן דרשו בני דוד ונפתלי נ"י בבר מצוה שלהם שהוספנו כמה שמחות לגמרה של תורה בשמחת בר מצותם וכן עשינו בבר מצוה של בני יעקב וישראל נ"י ובשאר שמחות כ"י], וכן עשה חתני הרב נריה אטון הי"ו בברית מילה לבנו נ"י הודיע שסעודת המילה גם לכבוד הילולת הבת עין הצדיק רבי אברהם מאבריטש זיע"א.

**וכבר** נודע ממעלת העושה סעודת הילולה לכבוד הצדיק ולגודל הישועות ועמו שנודע לעושה סעודה לכבוד הבת עין זיע"א, ויש בזה משום 'פרסומי ניסא', ולקיים 'שיחו בכל נפלאותיו', כי מלבד עצם חיוב ההודאה לבורא ית"ש על כל הטוב והחסד, הרי יש בזה תועלת עצומה גם לאחרים, וכאמור לעיל ש'מצוה גוררת מצוה', ו'סעודה גוררת סעודה', והרי רבים רבים מאחינו בני ישראל זקוקים לישועת הפרט כל אחד באשר הוא, ועיניהם כלות מתוחלת ממושכה, על כן אל תמנעו טוב מאחרים... שכאשר יראו וישמעו כל אותות ומופתים מבעלי המעשה עצמם אף ליבם ירחש דבר טוב, ועי"ז אף הם יצאו מאפילה לאורה בקרוב... וכמו שכתב בבאר הפרשה (ויצא) שבישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנה 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זוה"ק פר' ויחי רכה.) אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה וקנה כרטיס לוטו, וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נח ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל.

ומי לנו גדול מה'בת עין' בעצמו שהורה את הדרך כיצד מתדבקים בו, וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אווריטש', שטרם עלותו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'בת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליזהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח. (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

העלה באורך מרן זיע"א בשו"ת חזו"ע (סימן ח) ובחזו"ע פורים (עמוד קנח ואילך), ובחזו"ע ברכות (עמוד תלז) שהרי משנה שלימה שנינו בפסחים (לה.) שהכהנים יוצאים ידי חובת מצה בחלה ובתרומה, אע"פ שיש מצוה באכילת תרומה בפני עצמה, (כמו שאמרו בפסחים עב סע"ב), ומברכים עליה אקב"ו לאכול תרומה, (הרמב"ם הל' תרומות פט"ו הכ"ב), ואע"פ כן יוצאים בה ידי חובת מצה לכתחלה, ולא אמרינן דהוי מצות חבילות חבילות. ומוכח שכיון שהוא מעשה אחד של אכילה יוצא י"ח לכתחלה. וכיוצא בזה כתב בתפארת ישראל (פרק ב' דשבת משנה ב') אהא דתנן אין מדליקין שמן שריפה ביום טוב, ובגמרא שם יהבי טעמא למילתא, ואמאי לא אמרינן דהיינו טעמא משום שאין עושים מצות חבילות, וכתב, שדוקא באדם שעושה שתי פעולות כאחת, כגון כהן שמשקה שתי סוטות כאחת, או מטהר שני מצורעים כאחד, שייך הדין שאין עושים מצות חבילות, אבל כשעושה פעולה אחת ועל ידיה יקיים שתי מצות אין כאן איסור משום עשיית מצות חבילות חבילות, ואף על פי שאמרו בפסחים (קב:) שאין לומר ברכת המזון וקידוש על כוס אחד משום אין עושים מצות חבילות, אף שהוא איש אחד וכוס אחד, שאני התם שברכת המזון וקידוש שני ענינים נפרדים ונחשבים כשתי פעולות הנעשות בבת אחת על הכוס, ושניהם נאמרים ביחד על הכוס, מה שאין כן בפעולה אחת הנעשית לשתי תכליתים שפיר דמי, וכיוצא בזה אמרו שם דקידוש ואבדלתא חדא מילתא היא וכו', וכל שכן הכא שהדלקה אחת היא שעולה לכאן ולכאן אין כאן משום עשיית מצוות חבילות, ודמי למי שקם לפני זקן ולפני חכם כאחת, שכל שהמעשה אחד לא חשיב כעושה מצוות חבילות וכו' ע"ש.

---

ויש שאמרו, כי משמעות תיבת 'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורונות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' ל'חתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדרים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

**ולחיבת** הקודש ולכבוד הילולת הבת עין זיע"א שידוע מה שכתב הרה"ק מזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברם' (סוף הפטרת שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדריגה למדרגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדרגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים אז יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל. וראה עוד מש"כ בזה ביגדיל תורה ובאדברה בעדותך בהלכה ובאגדה (ויצא), לכן נזכיר אפס קצהו מישועות הילולת הצדיק אודות הישועה לה זכו בזכות אותה קבלה טובה לערוך סעודה ביומא דהילולא אם יושעו עד אותו היום - והגיעה הישועה בסמיכות ממש ליום ההילולא... דוגמא לדבר, בחור מבוגר שקבלו חבריו על עצמם שאם יתארס עד י"ב כסליו אזי יערכו סעודה לכבוד ה'בת עין', ונשברה צלחת בי"ב כסליו סמוך לשקיעה... או מעשה בדומה לזה, בבחור מבוגר (אשר כבר אחותו הצעירה ממנו הקימה את ביתה) אשר נשאר 'בודד' בישיבה, על כן הולך הוא מפעם לפעם לשמש כ'ממלא מקום' בתלמודי תורה בבני ברק, והנה בשנה שעברה ביום י"ב כסליו לימד בת"ת סאדיגורא, ובזמן ה'הפסקה' נערכה סעודה גדולה ב'חדר מלמדים', והתעורר הבחור ואמר בקול רם, הנני מקבל על עצמי שאם אמצא זיווגי עד י"ב כסליו תשפ"ד אזי אערוך סעודה בל"נ, אמרו לו המלמדים מדוע אינך מבקש להינשא עד לאותו יום, ואכן 'תיקן' את דבריו ואמר שאם יעמוד תחת חופתו עד י"ב כסליו הרי יערוך סעודה, ושכח מכל אותו מעשה ומכל הקבלה שקיבל על עצמו. והנה בחודש אייר 'נקרע לו הים' וב"ה בא בקשרי אירוסין, והחלו לדבר על מועד מתאים לקבוע בו זמן הנישואין, ומן השמים סיבבו שהזמן הראוי מכל הבחינות הוא יום חמישי אור לי"א כסליו, והודיעו זאת לחתן, וכאשר בא לרשום זאת ב'ספר הזכרונות' אשר לו, וימצא כתוב אותה קבלה טובה שאם יתחתן עד י"ב כסליו...

# מפתחות

## סימן רפד

בעניין אשה שנמצאת בבית החולים ואינה יכולה לקום ממטתה כלל, ונמצאת עימה נכדתה בפלג המנחה, האיך תנהג בהדלקת נרות שבת, הביא מה שאמרו בגמ' בחובת הדלקת נרות שבת שהוא משום שלום בית, ומשום עונג שבת שיוכל להתענג בסעודת ליל שבת, והביא ממסקנת הפוסקים שבמקום שאין אפשרות לקיים נר שבת בנר, אז אפשר לצאת ידי חובת נר שבת באור החשמל, ובהערות דן בארוכה האם גם באור "לד" שאין בו חוט להט יוצאים בו ידי חובה, וכיון שבבה"ח אי אפשר להדליק נר מפתילה או שעוה לכן יכולה להדליק את החשמל שבחדר ולברך, ואם אינה יכולה לקום ממטתה כלל, הביא שתדליק ע"י פנס ותברך מהמיטה ותדליקנו ואח"כ יניחו לה במדף הקרוב למיטתה, ואע"פ שצריך להדליק נר שבת במקום הנחתם, מ"מ כתבו הפוסקים שהיינו דווקא להדליק במקום שאין משתמשין בו ולהניח הנר במקום שמשתמשין בו, אבל להעביר ממקום למקום באותו חדר שרי, ואף שיש מחמירים גם בזה, כיום שיש אור החשמל וניכר היטב על הנרות שמדליקין בערב שבת שהם לכבוד שבת, שפיר טפי להקל בזה.

ולגבי להדליק ע"י נכדתה השוהה עמה, הביא דהיא תברך ותדליק בשבילה, אבל החולה אינה יכולה לברך ונכדתה תדליק, אף שיש מתירים בכה"ג במקום שיש עוגמת נפש.

ואם נכדתה רוצה לחזור לביתה, הביא מה דמבואר בשו"ע דאין להדליק נר שבת בעוד היום גדול, אלא א"כ מדליק מפלג המנחה ולמעלה ובלבד שיקבל עליו שבת, אלא שבמשנ"ב כתב דאינו לעיכובא, וגם שכיום שיש אור חשמל וניכר דהדלקתה לצורך שבת יש להקל טפי, ומיהו סיים דטוב יותר שתדליק נכדתה עד חצי שעה סמוך לשקיעה דאז אינה צריכה לקבל שבת לכל הדעות.

## סימן רפה

בעניין אדם שרוצה לקרוא לבנו ע"ש חמיו שנפטר בגיל 65 וסבל ממחלת ריאות קשה מאוד, או לקרוא ע"ש חייל צעיר שנהרג על קידוש ה', האם ראוי הדבר, הביא מהמדרש ומהגמ' מה שהיו קוראים ע"ש אבותיהם, והביא שנהגו שלא לקרוא על שם מי שנפטר בצעירותו או שסבל בחייו, והעצה שיוסיף לו עוד שם, והשם השני יהיה ע"ש הנפטר, ושדעת החזו"א להקפיד לקרוא לו בשני השמות דאל"כ לא אהני, והביא מכמה גדולים שמאוד הקפידו לקרוא על שם אחד מבני המשפחה, יותר מאשר לקרוא ע"ש רבותיהם, והוא סגולה לאריכות ימים.

## סימן רפו

בעניין להתענות ביום שנפטרו בו אביו או אמו, הביא ב' טעמים למה שכתב בשו"ע שמתענים ביום זה, או משום דבאותו יום יש מזל רע לבנים או משום כפרה לאב או לאם, וע"י התענית מעלה אותם לגן עדן, והסיק שגם אם אביו היה צדיק צריך להתענות ולומר עליו קדיש ביום פטירתו, והביא עוד שלענין כל דיני היארצייט אזלינן בתר מקום הפטירה והקבורה, גם אם הבן שמע זאת ביום אחר כגון שהיה בחו"ל, והביא שיש שתלו זאת בטעמים הנ"ל, והביא שיקבל עליו התענית במנחה שלפניו ואם

אינו רגיל להתענות ולא קיבל לא עלתה לו תעניתו, והביא שכיום שנחלשו הדורות והצום גורם לביטול תורה, כתבו באחרונים לקיים את יום הייארציט במצות צדקה והכנסת אורחים, ואם יכול טוב שיעשה סיום מסכת, ומכאן נהגו לעשות סעודה באותו היום ולעסוק בד"ת כדי לזכות הרבים לתיקון נשמת הנפטר, ואם חל יום הפטירה בשבת, הביא מח' שו"ע ורמ"א, ומנהג הספרדים שמתענים ביום אחר, וטוב להקדימו ליום חמישי, והביא טעם לזה, ואם נהג בתענית ורוצה לבטל צריך התרה.

## סימן רפז

בעניין ברית מילה דן למי ראוי לתת את הברכות, שמברכים על הכוס, הביא מה שכתב בתורת חיים דהסנדק נחשב מזבח והילד כקרבן, ולכן צריך שיהיה התינוק על ברכיו בשעת הברכה, וישתה הסנדק מכוס היין דחשיב כנסכים על גבי מזבח, והביא דבאגרות משה כתב דלאו דווקא שיחזיקנו בשעת ברכה, אלא כיון שהתינוק היה על ברכיו, נחשב הסנדק כמזבח כל זמן שעוסקין במילה גם אם יחזיקנו אחר בשעת הברכה, מ"מ כתב באגו"מ דמן הראוי שישתה הסנדק, דהוא מנהג יפה וגם שלא יהיה הפסק, ויש שכתבו שיש בזה רפואה לתינוק, וכתב שכיון שיש עניין גדול שהסנדק ישתה, נכון הדבר לתת לו גם לברך הברכות, והביא ממעלת הסנדק, ושהוא סגולה לעשירות, דווקא אם הסנדק מחזיק התינוק גם בשעת הברכה ושותה היין, ויש שכתבו שצריך ליתן את כל הוצאות הברית, ועכ"פ טוב שיקנה או יתן כסף לקנות לתינוק בגד וישלם הוצאות מה שסועד, ולכן נקרא בעל הברית, והביא עדויות מכמה גדולי הדור שנהגו בזה שהסנדק יברך הברכות וישתה היין.

## סימן רפח

בעניין סעודה שעושה לכבוד המילה אם רשאי לכוין בה גם לכבוד סעודת הילולת צדיק, כמו כן לעשות בה סיום מסכת ולכוין גם כסעודת סיום מסכת, הביא דאע"ג שאמרו חז"ל דאין עושין מצוות חבילות חבילות משום שנראה עליו כמשאוי, דוקא בב' מעשים בפעם אחת, אבל במעשה אחד לא שייך בזה, ואדרבה הוא טוב יותר שמרבה במצוות ומקדש את שמו יתברך והוא מעלה גדולה.




# שותפים להקים
# מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

**אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת**
**ובית מדרש יגדיל תורה**
**ומקוה טהרה לנשים ולגברים**
**ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע**

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'
מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א
סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46
וקבלה דיגיטלית למייל
בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

**לפרטים: 0548410379**

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח 371407 ע"ש יגדיל תורה